

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Кафедра мов і методики їх викладання

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «Магістр»

на тему:

**НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ МОЛОДШИХ ШКО-
ЛЯРІВ**

Виконала: студентка II курсу магістратури,
61 групи
спеціальності 013 «Початкова освіта»
Духнова Наталія Миколаївна

Науковий керівник: к. пед. н., доцент
Кміть Олена Володимирівна

Чернігів – 2023

Роботу подано до розгляду «___» _____ 2023 року.

Студентка

(підпис)

Наталія ДУХНОВА

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

Олена КМІТЬ

(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота розглянута на засідання кафедри *дошкільної та початкової освіти*

протокол № _____ від «___» _____ 2023 р.

Студентка допускається до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

Зав. кафедри

(підпис)

Ірина ТУРЧИНА

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА НЕСТАНДАРТНИХ УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	8
1.1. Характеристика поняття «пізнавальний інтерес» та специфіка його формування у дітей молодшого шкільного віку.....	8
1.2. Нестандартні уроки української мови в початкових класах, особливості їх організації та проведення.....	20
1.3. Методи нестандартного навчання на уроках української мови у початковій школі.....	30
Висновки до першого розділу.....	49
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ПІД ЧАС НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	51
2.1. Експериментальне дослідження рівня сформованості пізнавального інтересу молодших школярів на нестандартних уроках української мови.....	51
2.2. Характеристика організаційно-педагогічних умов формування пізнавального інтересу молодших молодших школярів на нестандартних уроках української мови.....	62
2.3. Методичні рекомендації щодо організації та проведення нестандартних уроків української мови як засобу формування пізнавального інтересу молодших школярів.....	65
Висновки до другого розділу.....	70
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний початковий етап навчання в умовах швидкого розвитку науки та постійного зростання обсягу нової інформації стоїть перед викликами. Його завдання, на думку Ю.Бабанського, полягає в підготовці «активних, самостійних особистостей з високими творчими здібностями та рядом важливих якостей: критичне та творче мислення, здатність знаходити рішення, вміння опрацьовувати інформацію, розвиток особистої моралі, інтелекту та культурного рівня» [4, 7].

Сучасний вчитель повинен залучити учнів до активної та самостійної діяльності, перетворюючи їх на суб'єктів цього процесу. Педагогічна зацікавленість, створена вчителем на уроці, за сприятливих умов може перетворитися на стійкий інтерес до знань. Це важливо для формування освічених та творчих особистостей, що відповідає стратегічним завданням освітньої реформи в Україні згідно з Національною доктриною розвитку освіти.

Навчання - це цілеспрямований процес засвоєння знань, умінь і навичок учнями. Як стверджує З.Друзь, компонентами навчання є «мета, мотиви, зміст, засоби роботи, результати»[46].

В зв'язку з цим педагоги та психологи (І.Лернер, О.Савченко, Л.Виготський, Г.Костюк, О.Леонтьєв та інші) все більше усвідомлюють необхідність в удосконаленні традиційних методів навчання через підсилення обміну між вчителем та учнем. Так, О.Савченко, відомий академік АПН України та досвідчений дидакт початкової школи, підкреслює, що «провідним принципом організації навчальної діяльності має бути розвивальне навчання, спрямоване на інтенсивний розвиток здібностей і якостей дитини, що перебувають у стадії формування» [46]. Цю стадію Л.Виготський називав «зоною найближчого розвитку» [47].

Зокрема, науковці як Г.Костюк, О.Скрипченко, Б.Друзь, О.Киричук, Н.Бібік, О.Савченко та інші підкреслюють важливість розвитку пізнавального інтересу під час навчання. Г.Костюк наголошує на тому, що пізнавальні інтереси стають

важливими в умовах, коли навчання стає активною пізнавальною та практичною діяльністю учнів.

Нестандартні уроки виступають як альтернативний метод навчання, що сприяє розвитку пізнавального інтересу молодших школярів. Вони сприяють збагаченню обох сторін навчального процесу інтелектуальними почуттями, сприяють глибокому спілкуванню вчителя з учнями, відчуттю краси і задоволення від пізнання. Уроки дозволяють ефективно вивчати матеріал з максимально можливою інтенсивністю, сприяють розвитку сильних учнів та полегшенню програмного мінімуму для слабких. Такий підхід створює позитивні умови для формування освічених та творчих особистостей, що відповідає стратегічним завданням освітньої реформи.

Об'єктом дослідження виступає процес формування пізнавального інтересу в молодших школярів на уроках української мови.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови формування пізнавального інтересу в учнів початкової школи на нестандартних уроках української мови.

Мета дослідження: визначити та теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні умови формування пізнавального інтересу в учнів початкової школи на нестандартних уроках української мови.

Завдання дослідження:

1. Визначити теоретичні передумови формування пізнавального інтересу в учнів початкової школи на нестандартних уроках української мови.
2. Провести експериментальне дослідження рівня сформованості пізнавального інтересу молодших школярів на нестандартних уроках української мови.
3. Схарактеризувати організаційно-педагогічні умови формування пізнавального інтересу в учнів початкової школи на нестандартних уроках української мови.

4. Розробити методичні рекомендації щодо організації і проведення нестандартних уроків української мови як засобу формування пізнавального інтересу молодших школярів.

У ході дослідження використано такі методи:

Теоретичний аналіз і синтез для чіткого визначення об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження, формулювання гіпотези, узагальнення здобутих висновків після експерименту.

Емпіричний підхід, що включає аналіз наукової, психолого-педагогічної та методичної літератури, відбір фактів, педагогічні спостереження, аналіз роботи вчителів загальноосвітніх шкіл та оцінку результатів учнівської діяльності. Проводився педагогічний експеримент з подальшим аналізом отриманих результатів.

Загалом, дослідження виконане за допомогою теоретичних та емпіричних методів, що дозволило здійснити комплексний аналіз та обґрунтування ефективності нестандартних уроків як засобу підвищення пізнавального інтересу учнів до навчання.

База проведення дослідно-експериментальної роботи. Дослідницьку роботу було проведено на базі закладу загальної середньої освіти Чернігівський колегіум №11 Чернігівської міської ради Чернігівської області. До експерименту було залучено 25 учнів 2-го класу. Достовірність висновків і результатів дослідження забезпечена реалізацією емпіричних і теоретичних підходів згідно з поставленою метою і завданнями; проведенням експерименту в умовах контролю, усебічним якісним і кількісним аналізом експериментальних даних, практичною апробацією результатів дослідження.

Апробація дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорювалися на 25 Міжнародній науково-практичній конференції “Theoretical foundations of scientists and modern opinions regarding the implementation of modern trends” (June 27 – 30, 2023) San Francisco, USA. 2023.

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано такі тези:

Духнова Н.М. «Особливості нестандартних уроків української мови в початковій школі»

Структура роботи: дипломна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (51 найменування), 6 додатків на 20 сторінках. Ілюстративний матеріал подано на 4 рисунках. Основний зміст роботи викладено на 72 сторінках, загальний обсяг – 96 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА НЕСТАНДАРТНИХ УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

1.1. Характеристика поняття «пізнавальний інтерес» та специфіка його формування у дітей молодшого шкільного віку

У сучасному освітньому середовищі актуальність питання ефективності навчального процесу приводить до обговорення та дослідження різних методів навчання. Один із ключових аспектів цього обговорення - це відмінності між нестандартними та традиційними уроками. Обидва підходи мають свої переваги та обмеження, що впливає на вибір методів викладання відповідно до специфіки завдань, цілей навчання та індивідуальних потреб учнів.

Сучасний етап реформування освіти в Україні дійсно ставить перед собою низку важливих завдань, особливо щодо початкової освіти. Однією з нагальних проблем є необхідність урізноманітнення навчального процесу для молодших школярів та активізація їх пізнавальної діяльності.

Пізнавальна активність, яка розвивається в учнів під час навчальної діяльності, є ключовою якістю особистості. Здійснення навчальних завдань та формування пізнавального інтересу визнається важливим завданням освіти. Ян Амос Коменський, видатний педагог, підкреслював важливість створення позитивного ставлення учнів до навчання, роблячи навчання цікавим та захопливим. Він вважав інтерес ключовим чинником, що спонукає учнів до активної навчальної діяльності.

Коменський підкреслював, що інтерес дає дітям мотивацію для навчання, збуджує бажання дізнатися більше та вирішувати проблеми. Він вважав, що завдяки інтересу, учні будуть самостійно навчатися, шукатимуть нові знання та розвиватимуться.

Таким чином, погляди Коменського вказують на важливість створення позитивного навчального середовища, що сприяє розвитку пізнавального інтересу. Сучасні дослідники і педагоги також надають великого значення формуванню

інтересу як одній із основних складових успішної навчальної діяльності молодших школярів.

Таким чином, проблема формування пізнавального інтересу серед молодших школярів залишається актуальною, і вчені, розпочавши вивчення цієї проблеми від часів Коменського, продовжують досліджувати та розробляти нові підходи та методики для її вирішення в сучасних умовах освіти.

Будь-яка форма діяльності, яка спрямована на здобуття знань і вмінь, повинно викликати пізнавальний інтерес у дітей. Жан-Жак Руссо, французький мислитель епохи Просвітництва, вважав пізнавальний інтерес важливою складовою виховання і навчання.

Руссо називав пізнавальний інтерес «двигуном», «єдиним, який веде вірно і далеко». Він вбачав у ньому ключ до успішного навчання і розвитку особистості. Руссо підкреслював важливість стимулювання цікавості дитини до навчання та засобів, які сприяють самостійному пошуку відповідей на питання.

Жан-Жак Руссо вказував на необхідність відповідного підходу до навчання дітей. Він рекомендував відповідати на питання дитини не всім зразу, а створювати умови для того, щоб вона самостійно шукала відповіді. Це має стимулювати її допитливість та самостійність в навчанні.

Слід також зазначити, що інші видатні педагоги, такі як Йоганна Генріх Песталоцці, І. Гербарт, Фрідріх Адольф Вільгельм Дистервег, розглядали інтерес як важливу складову навчання та розвитку особистості. Вони відзначали, що інтерес спонукає дітей до активної діяльності, стимулює їхню цікавість до навчальних предметів та сприяє розвитку пізнавальних здібностей.

Отже, пізнавальний інтерес, зазначений Руссо та іншими педагогами, є важливою складовою навчання та розвитку дітей. Він мотивує дітей до навчання, розвиває їхню цікавість до знань і спонукає до активної самостійної діяльності.

К. Ушинський підкреслював, що цікавість є важливим елементом допитливості, але вона переростає в допитливість лише тоді, коли дитина розуміє внутрішні зв'язки досліджуваних явищ. Інакше кажучи, цікавість може

бути лише поверхневою, поки не спонукає дитину аналізувати та розуміти те, що її цікавить.

Л. Толстой підкреслював важливість пізнавального інтересу в розвитку особистості школяра. Він вбачав, що учні навчаються краще і з більшим бажанням, коли навчальний матеріал цікавий для них. Створення природної і вільної атмосфери на уроці, яка стимулює підйом душевних сил дитини, є важливою умовою розвитку пізнавального інтересу.

С. Т. Шацький наголошував на ролі інтересу в активному засвоєнні соціального досвіду та адаптації дитини до оточуючого середовища. Він вважав, що школа має опиратися на прагнення дітей вчитися і розвивати їхній пізнавальний інтерес.

А. Макаренко виділяв методичні прийоми для розвитку та підтримки інтересу, такі як підказка, постановка цікавих питань, введення нового матеріалу та ілюстрацій, які спонукають до запитань. Він наголошував на важливості того, щоб навчальний процес був пронизаний інтересом і відповідав інтересам дитини.

Усі ці великі педагоги вважали пізнавальний інтерес ключовим чинником у навчанні та розвитку дітей, і вони розвивали різні методи та підходи, щоб стимулювати цей інтерес та підтримувати його в процесі навчання.

Пізнавальний інтерес можна розглядати як потребу в знаннях, яка спонукає людину до активного пізнання навколишньої дійсності та пошуку засобів задоволення цієї потреби. Це стійке позитивне емоційне ставлення до пізнання і навчання, яке може бути спонукаючим фактором для глибшого занурення в процеси навчання та дослідження.

Психологи, такі як Л. Божович, Г. Менчинська, Г. Осипов, М. Скаткін, Ю. Куля, розглядають інтерес як потребу у знаннях, яка орієнтує людину в світі і підштовхує її до активного навчання та пошуку знань.

П. Рудін і Т. Єгоров вказують на стійке позитивне емоційне ставлення як ключову ознаку інтересу. Інші психологи, такі як М. Демін і Н. Мечинська, підкреслюють, що інтерес може бути провідним мотивом діяльності та показником загального розвитку особистості.

І. Баклицький визначає інтерес як спрямованість уваги людини, що виражається у виборі конкретного напрямку пізнання. За словами Д. Фрейєра, інтерес може активувати різноманітні почуття та емоції, що сприяють глибшому розумінню і сприйняттю навчального матеріалу.

Отже, пізнавальний інтерес є важливою складовою навчального процесу та розвитку особистості. Цей інтерес виявляється в постійному бажанні особистості оточуючий світ, розуміти його, набувати нові знання та розкривати приховані аспекти реальності. Він підтримує активність та мотивацію учня і сприяє глибшому розумінню навчального матеріалу.

Пізнавальний інтерес важливий не лише для навчання, а й для загального розвитку особистості, оскільки він спонукає до пошуку нових знань, стимулює розвиток критичного мислення і аналітичних навичок, а також сприяє розширенню світогляду та поглибленню самопізнання.

Навчання в початковій школі має сприяти формуванню пізнавальної активності учнів, що сприяє швидшому та ефективнішому засвоєнню навчального матеріалу. Діти виявляють сильну потребу в пізнанні навколишнього світу та прагнуть задавати запитання, досліджувати, розуміти причинно-наслідкові зв'язки.

Пізнавальна активність учнів є ключовим показником ефективності навчально-виховного процесу в початковій школі. Це стимулює розвиток особистості учнів, сприяє позитивному мікроклімату в сім'ї та спонукає вчителів до самоосвіти та вдосконалення методик навчання.

Розвиток пізнавальної активності в початковій школі також сприяє формуванню самостійності особистості та підвищенню рівня творчого потенціалу учнів. Це досягається через активну участь учнів у процесі навчання, постановку запитань, самостійне мислення та творчий підхід до вирішення завдань.

Реалізація принципів урізноманітнення навчального процесу та активізація пізнавальної діяльності молодших школярів є важливими напрямками реформування освіти в Україні, спрямованими на покращення якості освіти та розвиток особистісних якостей учнів.

Застосування методів формування пізнавальних інтересів учнів, створення ситуації новизни навчального матеріалу та пізнавальних ігор допомагає зробити уроки більш цікавими і залучаючими для дітей. Вони сприймають навчальний процес як цікаву гру, що стимулює їхню активність та прагнення до вивчення.

Важливо враховувати індивідуальні особливості учнів та адаптувати методи навчання до їхніх потреб і здібностей. Під час застосування нетрадиційних форм уроків, вчителю слід бути гнучким та готовим до реагування на зміни в процесі навчання.

Науковий аспект пізнавального інтересу на уроках з української мови в початковій школі включає в себе розуміння та дослідження мови як наукового об'єкту. Основні аспекти цього підходу можуть виглядати наступним чином:

1. Дослідницький підхід до мови:

- Учні можуть розглядати українську мову як об'єкт вивчення, використовуючи наукові методи та підходи для розуміння її структури, етимології, синтаксису та інших аспектів.
- Розглядання мови як науки може допомогти учням розвивати критичне мислення та аналітичні навички.

2. Лінгвістичні дослідження:

- Учні можуть брати участь у мовних дослідженнях, спрямованих на вивчення особливостей вживання мови в різних ситуаціях, в аспектах мовної еволюції, в структурних особливостях тощо.
- Залучення до лінгвістичних досліджень може створювати в учнів пізнавальний інтерес і розвивати їхні аналітичні здібності.

3. Вивчення мовознавчих концепцій:

- Учні можуть ознайомлюватися з основними поняттями мовознавства, такими як фонетика, морфологія, синтаксис, семантика та інші. Розуміння цих концепцій може покращити їхнє розуміння будови та функціонування мови.

4. Використання корпусів та мовних ресурсів:

- Залучення учнів до використання мовних корпусів та різноманітних мовних ресурсів може створити можливість для самостійного дослідження та аналізу мовних явищ.

5. Проекти та дослідницькі завдання:

- Включення учнів у проекти та дослідницькі завдання, пов'язані з українською мовою, може сприяти розвитку їхнього пізнавального інтересу та стимулювати активність у вивченні мови.

Враховуючи науковий аспект пізнавального інтересу на уроках з української мови, учителі можуть сприяти формуванню дослідницького підходу до мови та стимулювати учнів до самостійного вивчення та аналізу мовних явищ.

Багато вчених присвятили свою діяльність вивченню пізнавального інтересу учнів, який включає в себе цікавість до навчання, мотивацію та бажання отримувати нові знання. Ось кілька вчених, які внесли вагомий внесок у дослідження пізнавального інтересу:

1. **Джон Дьюї (John Dewey):** Американський філософ та педагог, відомий своєю роботою в галузі прогресивного освітнього руху. Дьюї вивчав проблеми мотивації та пізнавального інтересу, вважаючи, що навчання повинно бути пов'язане із життєвими ситуаціями та інтересами учнів.
2. **Бенджамін Блум (Benjamin Bloom):** Американський психолог і педагог, відомий своєю роботою над Таксономією цілей навчання. Він також вивчав питання мотивації та впливу пізнавального інтересу на навчання.
3. **Альберт Бандура (Albert Bandura):** Канадський психолог, відомий своєю теорією соціального навчання та саморегуляції. Він досліджував роль мотивації та пізнавального інтересу у формуванні поведінки.
4. **Джеральд Аміго (Gerald Ames):** Американський психолог, який активно вивчав розвиток пізнавального інтересу в дітей та молоді. Його дослідження включали аспекти психології розвитку та психології освіти.

5. Йохан Гервінг (Johan G. Herbart): Німецький філософ і педагог, який працював у XIX столітті. Він вивчав питання психології навчання та розвитку і вважав, що інтерес грає важливу роль у процесі навчання.

Ці вчені та інші внесли вагомий внесок у вивчення пізнавального інтересу учнів, сприяючи розумінню факторів, які впливають на навчання та розвиток особистості.

Пізнавальний інтерес - це бажання та прагнення особистості до отримання нових знань, розуміння явищ, вивчення нового матеріалу та розв'язання проблем. Це психологічний стан, при якому людина відчуває цікавість і задоволення від самого процесу пізнання.

Пізнавальний інтерес важливий для успішного саморозвитку, навчання та досягнення особистих та професійних цілей. Люди з вираженим пізнавальним інтересом часто виявляють високий рівень мотивації до вивчення нового та розвитку своїх здібностей.

Пізнавальний інтерес учнів початкової школи - це бажання та прагнення здобувати нові знання, розуміти світ навколо себе та задовольняти свою цікавість. Цей вид інтересу пов'язаний із пізнанням інформації, розвитком когнітивних навичок та формуванням особистісних якостей.

Основні аспекти пізнавального інтересу в учнів початкової школи включають:

- 1. Цікавість до навколишнього світу:** Учні виявляють бажання розуміти природу, суспільство, науку та інші аспекти своєї дійсності. Вони можуть виявляти інтерес до природничих явищ, історії, мистецтва тощо.
- 2. Активна участь в навчанні:** Учні, які мають пізнавальний інтерес, зазвичай активно беруть участь у навчальних процесах. Вони задають питання, шукають відповіді та виявляють ініціативу в опануванні нових матеріалів.
- 3. Розвиток критичного мислення:** Учні з пізнавальним інтересом часто розвивають критичне мислення, спроможність аналізувати інформацію, висувати гіпотези та приймати обґрунтовані рішення.

4. **Стимулювання творчості:** Пізнавальний інтерес може сприяти розвитку творчих здібностей. Учні можуть шукати нетрадиційні рішення, висувати нові ідеї та долучати творчий підхід до вивчення матеріалу.
5. **Прагнення до самостійності:** Учні з пізнавальним інтересом часто прагнуть до самостійного вивчення нового матеріалу, використовуючи різноманітні ресурси та методи.

Стимулювання пізнавального інтересу важливо для ефективного навчання, і вчителі можуть використовувати різноманітні методи та підходи, щоб заохочувати цей інтерес у своїх учнів.

Пізнавальний інтерес може бути стимульований різними чинниками:

1. **Цікавий зміст уроків:** Уроки повинні бути цікавими та захоплюючими для дитини. Використання різноманітних методик, інтерактивних завдань та реальних прикладів може сприяти формуванню позитивного ставлення до навчання.
2. **Сприяння самодіяльності:** Дозволяйте учням активно досліджувати світ навколо себе. Задачі, які вимагають використання власної уяви, розвивають пізнавальний інтерес.
3. **Зв'язок із реальним життям:** Пов'язуйте навчання з реальними ситуаціями, прикладами і прикладами із життя. Дитина легше розуміє і запам'ятовує матеріал, який має конкретний зв'язок із її власним досвідом.
4. **Позитивне ставлення вчителя:** Вчителі, які проявляють зацікавленість та ентузіазм щодо предмету, можуть стати важливим чинником для розвитку пізнавального інтересу в учнів.
5. **Різноманітність методів навчання:** Використовуйте різні методи і форми роботи на уроках, щоб задовольняти різноманітні стилі навчання та індивідуальні особливості учнів.

Активізація навчальної діяльності - одна з головних умов свідомого засвоєння ними навчального матеріалу. Учень повинен не просто засвоїти певну систему знань, а й навчитись аналізувати, порівнювати, узагальнювати.

Пізнавальну активність можна вважати підготовчою сходиною самостійності. Вона пов'язана з ініціативою, пошуком різних шляхів вирішення навчально-пізнавальних завдань без участі дорослих та допомоги інших. Від розвитку самостійності залежить активність молоді в майбутньому, її вміння вирішувати складні життєві ситуації.

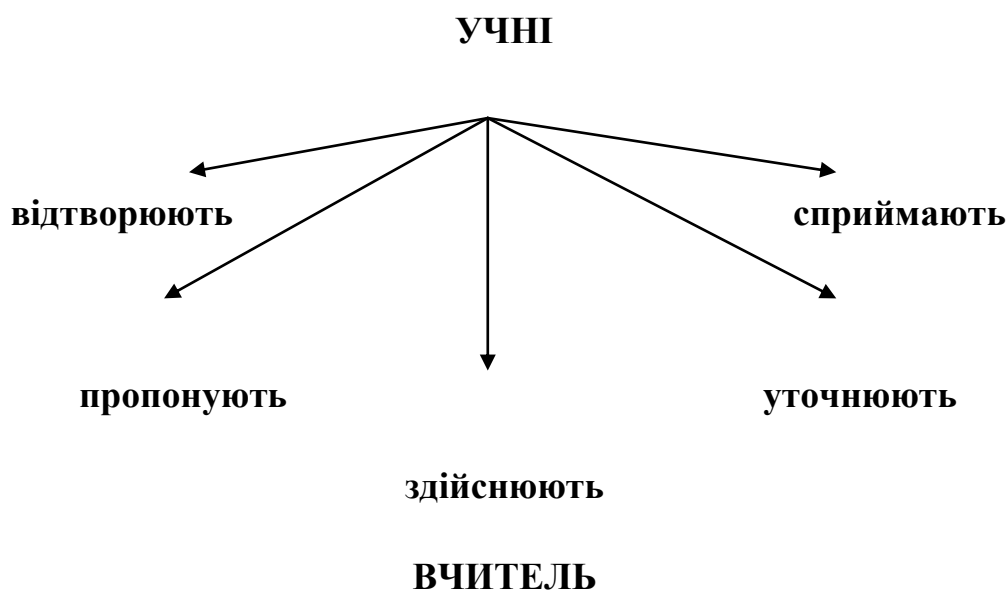
Активність та самостійність учнів виявляється у психологічному настрої їх діяльності: зосередженості, уважності, розумових процесах, в інтересі та особистій ініціативі.

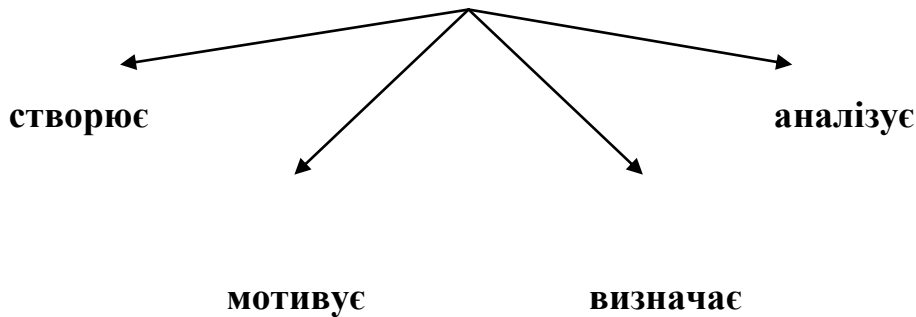
Важливим компонентом пізнавальної самостійності є змістовно-оперативний. Він передбачає володіння певними знаннями і способами їх здобуття самостійно. Тут учителям необхідно застосовувати науковий підхід до викладання, частково-пошуковий і дослідницькі методи, прийоми укріплення дидактичних одиниць, інтегрованого навчання.

Пізнавальна самостійність учнів забезпечується у першу чергу шляхом мотивації навчальної діяльності.

На цьому етапі вчитель виконує функції не лише організатора, а й співучасника творчого процесу, учні, в свою чергу стають співавторами уроку.

Сучасний навчально-виховний процес зумовлює вибір вчителем нових технологій навчання, в основі яких – підготовка дитини до життя, активізація можливостей учнів.

Вчитель, який працює творчо і натхненно, не тільки шукає шляхи вдосконалення традиційного заняття – його змісту, організації та способів проведення, а й шукає нові, нестандартні форми занять із школярами.

На даному етапі важливі форми взаємодії вчителя та учнів.

Форми взаємодії вчителя та учнів

		
Вчитель	Учні	Метод
З'ясовує, пояснює, розповідає, узагальнює	Активно слухають, сприймають, засвоюють	Слово вчителя
Ставить запитання, узагальнює	Відповідають на запитання, запитують, доходять висновків	Бесіда (евристична)
Організовує спостереження, ставить запитання, узагальнює	Ведуть спостереження, аналізують, роблять висновки	Спостереження й аналіз мовних явищ

Пізнавальний інтерес важливий, оскільки він може стати основою для подальшого успішного навчання, мотивації та саморозвитку учнів.

Пізнавальний інтерес на уроках з української мови в початковій школі є дуже важливим фактором для успішного навчання та розвитку учнів. Сутність пізнавального інтересу в цьому контексті включає кілька аспектів:

1. Цікавий зміст:

- Зміст уроків повинен бути цікавим та зрозумілим для учнів. Тексти, які використовуються для читання, повинні бути цікавими та стимулюючими.
- Уроки повинні допомагати учням розкривати красу української мови, розуміти важливість мови як засобу спілкування та вираження власних думок.

2. Активна участь:

- Уроки мови повинні стимулювати активну участь учнів. Інтерактивні завдання, гри, обговорення допомагають залучити дітей до процесу навчання.
- Можна використовувати різні форми роботи, такі як рольові ігри, створення власних оповідань, обговорення цікавих текстів.

3. Практичність:

- Уроки повинні допомагати учням застосовувати знання мови на практиці. Наприклад, використання мови для написання оповідань, листів, створення віршів.
- Реальні ситуації використання мови, такі як виступи, можуть збільшити мотивацію і пізнавальний інтерес.

4. Зв'язок із культурою:

- Поєднання вивчення мови із вивченням української літератури, народної творчості та культури може робити уроки цікавішими та більш насиченими змістом.

5. Індивідуалізація:

- Враховування індивідуальних особливостей учнів може збільшити їхній інтерес до предмету. Деякі діти можуть більше зацікавлені читанням, інші — письмом, тому важливо створювати уроки, що враховують різноманітність підходів.

Такі уроки сприяють інформаційному та емоційному збагаченню учнів. Вони можуть бути більш насиченими змістом та дозволяють учням

досліджувати та розуміти явища більш глибоко. Такі уроки можуть створювати позитивні емоції та зацікавленість в навчанні, що сприяє більш успішному процесу засвоєння матеріалу.

Розвиток пізнавального інтересу у учнів є важливим аспектом їхнього навчання та загального розвитку.

Важливі аспекти:

1. Мотивація до навчання:

- Пізнавальний інтерес служить джерелом мотивації для учнів. Коли у них є цікавість до теми чи предмета, вони більше схильні до активного навчання і залучення до матеріалу.

2. Активне вивчення та засвоєння знань:

- Учні, які мають виражений пізнавальний інтерес, схильні до активного вивчення. Вони більше схильні використовувати різні ресурси, глибше розуміти матеріал та застосовувати отримані знання.

3. Розвиток критичного мислення:

- Зацікавленість у навчанні сприяє розвитку критичного мислення учнів. Вони навчаються аналізувати інформацію, висловлювати свої думки та вирішувати завдання, що потребують обдуманості.

4. Формування самостійності:

- Учні, які мають пізнавальний інтерес, часто проявляють більшу самостійність у навчанні. Вони готові досліджувати нові теми та розширювати свої знання власною ініціативою.

5. Загальний розвиток особистості:

- Розвиваючи пізнавальний інтерес, учні вдосконалюють свої когнітивні, творчі та соціальні навички. Це сприяє їхньому загальному розвитку як особистостей.

6. Запобігання втомі та нудьги в навчанні:

- Пізнавальний інтерес допомагає запобігати втомі та нудьги від навчання. Учні, які цікавляться тим, що вони вивчають, менше схильні до відчуття стресу та нудьги.

7. Підготовка до життя та професійного розвитку:

- Пізнавальний інтерес сприяє розвитку навичок самостійного навчання, які є важливими для подальшого професійного розвитку та адаптації до швидкозмінюючогося світу.

Розвиток пізнавального інтересу сприяє формуванню активних, цілеспрямованих та самостійних учнів, які здатні ефективно навчатися та адаптуватися до різних сфер життя.

1.2. Нетрадиційні уроки української мови в початкових класах, особливості їх організації та проведення

Видатний педагог В. Сухомлинський вважав, що сучасний навчальний процес у школі повинен сприяти розкриттю безмежної радості від пізнання, а сама школа повинна стати справжнім «будинком радості». Він стверджував, що найважливішим завданням виховання є те, щоб дарувати дітям радість від праці, задоволення від досягнень у навчанні, а також відновлювати у їхніх серцях почуття гордості та власної гідності. Він називав це першою принциповою метою виховання [18]. Для реалізації цієї ідеї важливо спочатку з'ясувати, який конкретний навчальний предмет найбільше приваблює учня і чому, що саме хотілося б йому дізнатися під час уроків або знайти в книжках, які заняття захоплюють його в позаурочний час, а також з якого предмету він відчуває найбільшу потребу готуватися та чому це сталося. На основі досліджень встановлено, що учнів найбільше приваблює можливість здобувати знання шляхом активної пізнавальної діяльності.

Проблема формування пізнавального інтересу серед молодших школярів є актуальною і важливою для сучасної освіти. У цьому контексті, погляди вчених та педагогів грають важливу роль у розв'язанні цієї проблеми.

Останнім часом було здійснено багато спроб вдосконалити організацію навчальних занять як форму педагогічної діяльності учнів. Це призвело до необхідності використання «нетрадиційних» методів навчання.

Нетрадиційні методи навчання відрізняються своєю нестандартною організацією, що сприяє досягненню оптимальних результатів навчально-виховних завдань [26]. В сучасній педагогіці вживаються терміни «нетрадиційний урок», «нестандартний урок».

Вираз «нестандартний урок» почав вживатись педагогами-новаторами наприкінці 80-х років XX століття. Це вказує на навчальне заняття, яке має нетрадиційну структуру та специфічну ціль [21].

З педагогічної літератури видно, що нетрадиційні методи навчання:

- дозволяють різноманітнити роботу з учнями;
- сприяють розвитку творчої особистості учнів;
- допомагають краще адаптувати матеріал до особливостей навчання;
- потребують розробки нових освітніх підходів;
- оптимізують використання часу;
- підвищують продуктивність уроку;
- розширюють функції вчителя [51].

Вперше класифікація нетрадиційних методів навчання за способами комунікації була запропонована у дисертації Н. Стяглика в 1994 році [51]. Вона розрізняє дві групи:

1. «пульсуючі» форми, які відомі, але застосовуються з різною частотою;
2. «нестандартні форми», що виникли в останні роки під впливом засобів масової інформації.

Згідно з виконанням основних навчальних завдань, дослідниця виділяє такі групи:

- нетрадиційні форми для комплексного вирішення завдань навчання;
- «пролонговані» форми, що потребують довготривалої підготовки.

Для успішної навчально-виховної діяльності слід враховувати способи взаємодії учасників навчального процесу. Це дозволяє виділити моделі нетрадиційних методів навчання:

Модель А: форми, що односторонньо впливають на учня (вчитель - учень, учень - учень). Вони використовуються для подання нової інформації, що відсутня в посібниках.

Модель В: форми, що забезпечують взаємодію під час парної або групової роботи. Вчитель і учень стають рівноправними партнерами у взаємодії.

Модель С: форми, які поєднують односторонній вплив і взаємодію між учасниками навчання.

Багато вчених та педагогів вивчали поняття «нестандартний урок». За думкою науковців, таких як О. Антипова, В. Паламарчук, Д. Румянцева, сутність нестандартного уроку полягає в творчому організуванні матеріалу та форми навчання, яке зацікавлює учнів і сприяє їхньому розвитку та вихованню. Л. Лухтай зазначає, що нестандартний урок - це той, який не вписується у звичайні рамки, не має стандартних етапів та методів [22]. Е. Печерська підкреслює, що головна відмінність нестандартного уроку полягає у викладанні матеріалу у формі, що викликає різні асоціації та емоції, що створює позитивну мотивацію. О. Митник і В. Шпак стверджують, що нестандартний урок виникає завдяки нетрадиційній педагогічній теорії, самоаналізу вчителя та відсутності шаблонів в педагогічній технології [36].

Традиційні уроки базуються на лекційному підході, де викладач виступає в ролі інформатора, передаючи знання учням. Цей метод часто обмежує активну участь учнів та зводиться до пасивного приймання інформації. Вчителем центрований підхід підкреслює роль викладача як авторитету та контролера навчального процесу. Уроки ґрунтуються на використанні підручників та готових матеріалів, а оцінювання здійснюється зазвичай на основі запам'ятовування фактів.

З іншого боку, нестандартні уроки покликані підвищити активність та самостійність учнів у процесі навчання. Вони вирізняються активною участю учнів, груповою роботою та використанням різноманітних методів навчання, таких як проєктне навчання, рольові ігри, дослідницькі завдання. В цьому підході важливий акцент робиться на потреби та інтереси учнів, їх внесок у процес нав-

чання. Оцінювання на нестандартних уроках може охоплювати не лише пам'яття, але й розуміння, аналіз та здатність до розв'язання проблем.

Різноманітність груп учнів на нестандартних уроках дає змогу враховувати індивідуальні особливості, здібності та рівень навчання кожного студента. Це сприяє більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу та розвитку критичного мислення. Крім того, нестандартні уроки підтримують розвиток креативності та сприяють виробленню навичок роботи в команді.

Традиційні уроки є відомим та довго застосовуваним підходом до навчання, який базується на викладацькому методі. Вони мають свої особливості та характеристики, які варто розглянути детальніше:

1. Лекційний підхід: Традиційні уроки найчастіше організовані за принципом лекційного викладання, де вчитель переказує інформацію учням, а учні пасивно слухають.

2. Вчителем центрований: У цьому підході вчитель виступає в ролі головного фасилітатора навчального процесу, він визначає зміст та послідовність навчальних матеріалів, планує уроки та виконує контроль за дотриманням навчальних стандартів.

3. Оцінювання пам'яті: Традиційні методи оцінювання, такі як тестування, контрольні роботи та екзамени, зазвичай перевіряють рівень пам'яті та розуміння матеріалу.

4. Однорідна група: Учні зазвичай групуються за однорідними характеристиками, такими як вік та рівень знань, що може обмежити різноманітність поглядів та досвіду на уроці.

5. Підручники та викладач: На традиційних уроках підручники та матеріали, підготовлені вчителем, виступають основним джерелом інформації для учнів.

6. Орієнтація на засвоєння знань: Головна мета традиційних уроків - це передача та засвоєння знань, що здебільшого розглядаються як факти та концепції.

Традиційні уроки можуть бути ефективними у визначених ситуаціях, але також можуть обмежувати розвиток творчого мислення, навичок самостійної праці та співпраці між учнями.

Проте важливо зауважити, що сучасні методи навчання включають елементи як традиційних, так і нестандартних підходів, дозволяючи вчителям використовувати найкраще з обох світів.

Нетрадиційні уроки - це підхід до навчання, який відступає від класичних, стандартних методів викладання, що використовуються в більшості шкіл і навчальних закладів. Ці уроки спрямовані на залучення студентів до навчального процесу та створення більш активної, практичної та цікавої навчальної атмосфери.

Нетрадиційні уроки можуть включати різноманітні методи та підходи, такі як:

1. **Інтерактивність:** Застосування ігор, групових завдань, дискусій, практичних вправ та інших форм взаємодії, які спонукають студентів до активної участі.
2. **Практичність:** Більший фокус на практичних завданнях, реальних проєктах та застосуванні навичок у реальних ситуаціях.
3. **Креативність:** Використання творчих завдань, мистецьких проєктів, рольових ігор, що спонукають до розвитку творчого мислення.
4. **Застосування технологій:** Використання сучасних технологій, віртуальної реальності, інтерактивних платформ для навчання.
5. **Залучення зовнішніх ресурсів:** Запрошення гостей, екскурсії, співпраця з практикуючими фахівцями для більш практичного підходу до навчання.
6. **Розносторонність методів:** Комбінування різних методів навчання в одному уроці для підвищення ефективності.
7. **Орієнтація на індивідуальність:** Звернення уваги на індивідуальні особливості кожного студента, адаптація підходу до їх потреб.

Нетрадиційні уроки сприяють зміні ролі вчителя зі «знавця» на «провідника», а студентів - з «слухачів» на «активних учасників». Такі підходи можуть покращити засвоєння матеріалу, розвиток критичного мислення, сприяти більш глибокому розумінню та зацікавленості учнів.

У підсумку, вибір між нестандартними та традиційними методами навчання залежить від багатьох факторів, таких як цілі навчання, характер групи учнів, доступні ресурси та підхід викладача. Кожен з цих підходів має свої переваги та недоліки, і ефективний викладач вміє адаптувати свій підхід залежно від ситуації для досягнення найкращих результатів у навчанні.

Такий педагогічний підхід сприяє підвищенню мотивації учнів до навчання, а також сприяє позитивному емоційному відношенню до школи та навчання взагалі. Нетрадиційні уроки можуть стати важливим елементом успішної реалізації сучасних освітніх реформ та розвитку особистості учнів.

Звичайно, нестандартні уроки відрізняються від традиційних уроків за багатьма параметрами, включаючи інформаційно-пізнавальну систему навчання та активну роль учнів у процесі навчання.

Інформаційно-пізнавальна система навчання на нестандартних уроках дійсно більше спрямована на стимулювання пізнавальної самостійності учнів. Учні активно взаємодіють з матеріалом, шукають нові дані, діють у ролі дослідників чи аналітиків. Це допомагає їм краще засвоювати матеріал і розвивати критичне мислення.

Класифікація нестандартних уроків ще не є вичерпною, але вже досить різноманітною. Для початкової школи можна запропонувати таке поділ на групи за формами проведення [18]:

- 1 Бінарні уроки (1-4 класи; 2 рази на семестр). Ці уроки включають подання матеріалу блоками з різних предметів. Вчителі-предметники готують етапи для свого предмета. Підготовка таких уроків включає аналіз програм, вибір сумісних тем, структуру уроку та план [18].

- 2 Віршовані (римовані) уроки (1-4 класи; 1 раз на місяць). Це уроки, що проводяться у віршованій формі. Усі етапи, завдання, пояснення - в римованій

формі. Вони підсумовують вивчені теми та допомагають узагальнити знання [51,].

3 Інтегровані (міжпредметні) уроки (1-4 класи; 3 рази на семестр). Ці уроки об'єднують матеріал з різних предметів, що допомагає учителеві покрити більший обсяг навчального матеріалу та розвивати міжпредметні зв'язки [47, 243].

Класифікація інтегрованих уроків може бути проведена згідно з різними критеріями, такими як навчальний предмет, постановка мети, форма проведення, тривалість та інші.

- Уроки-дискусії (урок-діалог, урок-диспут, урок запитань і відповідей, урок-засідання, урок-круглий стіл, урок-конгрес, урок-конференція, урок-семінар, урок-телеміст) (4 клас; 2-3 рази на семестр).

- Уроки-дискусії проводяться після вивчення конкретної теми або розділу програми. Головна мета таких уроків - поглибити та систематизувати знання учнів з даного предмета. Підготовчий етап передбачає повідомлення учням теми діалогу, основних питань теорії, за якими буде проведено обговорення, а також вказання номерів відповідних завдань у підручнику. Учні повинні продемонструвати різні раціональні методи виконання цих завдань. Дискусія дає змогу виявити різні підходи до питань та сприяє активній участі дітей в роботі. Вона сприяє розвитку пізнавального інтересу, збагаченню лексичного запасу та формуванню умінь аргументовано висловлювати свої думки, як у письмовій, так і в усній формі [24].

- Уроки-дослідження (урок-знайомство, урок-панорама ідей, урок-пошук, урок-самопізнання, урок «Слідство ведуть знавці», урок-усний журнал) (1-4 класи; 3 рази на семестр).

- Ці уроки сприяють самостійній роботі учнів з вивчення навчального матеріалу, розвивають інтелектуальні навички, зокрема уміння працювати з інформацією, що самостійно здобута з різних джерел, оперативно подавати її в згорнутому та розгорнутому виглядах. Учні використовують вже набуті знання

для вивчення нового матеріалу, застосовуючи їх у різних ситуаціях. Це сприяє розвитку творчої самостійності та аналітичного мислення учнів.

- Уроки-звіти (урок-аукціон, урок-захист, урок-інтерв'ю, урок-ерудит, урок-композиція, урок-концерт, урок-огляд знань, урок-практикум, урок-ярмарок) (1-4 класи; 3-4 рази на семестр).

Ці уроки, як правило, проводяться в кінці семестру або навчального року з метою перевірки знань, умінь і навичок учнів з однієї або декількох тем. Перед проведенням уроку-звіту програма планується наперед. Вибирається ведучий (ведучі) події, які можуть бути ведучими концерту, конференсьє презентації, журналісти, опоненти захисту, члени вченої ради для огляду знань тощо.

Значущість таких уроків безсумнівна: це і повторення вивченого матеріалу (віршів, пісень, розв'язування нетрадиційних завдань), і розширення кругозору дітей. Особливо цінним у педагогічному плані є те, що в процесі проведення таких нестандартних занять у школярів формується пізнавальний інтерес – бажання виконати музичний (поетичний) твір чи розповісти про нього своїм однокласникам. А цей інтерес може впливати на подальшу освіту (самоосвіту) дитини. Також уроки-звіти сприяють розвитку артистизму, мислення, мовлення, вміння спілкуватися, виховують культуру поведінки. Не слід забувати і про психологічні особливості молодшого школяра: кожній дитині треба дати можливість самоствердитися [51].

- Уроки-змагання (урок «Брейн-ринг», урок «Що? Де? Коли?», урок-вікторина, урок КВД – конкурс кмітливих та допитливих, урок КВК – конкурс веселих та кмітливих, урок-турнір) (1-4 класи; 3-4 рази на семестр). Готуючись до уроків-змагань, вчитель проводить наступну роботу (пункти 6 та 7 розроблюються всім класом):

- Спостереження за учнями.
- Проведення різноманітних тестувань та індивідуальних бесід для виявлення лідерів класу.
- Підготовка кількох учнів для ролі консультантів команд і асистентів вчителя для запису отриманих балів на дошці.

- Опрацювання на звичайних уроках окремих ігрових ситуацій.
- Розробка критеріїв оцінки журі (артистизм, виразність співу, ерудиція, оригінальність виконання танцю, ритмічність гри на музичному інструменті, чітка дикція під час виконання поетичного твору).
- Визначення кількості балів, одержаних за правильні відповіді або обґрунтовані доповнення.
- Підготовка наочності, дидактичного матеріалу, вибір завдань та музичних творів.
- Розподіл учнів класу на команди.

Уроки-змагання надають можливість учням працювати активно та зацікавлено. Виконавці знову відчують радість від творчості, а їхні друзі-судді можуть продемонструвати самостійність, оцінюючи виступи та обґрунтовано висловлюючи свої думки. При цьому у кожного учня, навіть найслабшого, формується почуття відповідальності за власні знання. Бажання не підвести однокласників стимулює дитину підвищувати рівень своїх знань, тренувати навички та вміння, допомагає розкрити особисті здібності для командного блага. Робота над кінцевим результатом та перемогою спонукає школярів працювати самостійно, виробляти навички самооцінки, аналізу та самоконтролю [].

Не слід також забувати, що такі уроки сприяють розвитку творчості, формуванню власних поглядів на різноманітні проблеми. Під час цих занять молодші школярі вчаться співставляти, узагальнювати, систематизувати та збагачувати свою мову завдяки інтеграції знань.

- Уроки-мандрівки (урок-екскурсія, урок-екскурс, урок-"картинна галерея", урок-марафон, урок-подорож) (1-4 класи; 3-4 рази на семестр). Особливість цих нестандартних занять полягає у тому, що педагогічний процес реалізується як у класному приміщенні, так і поза ним.

Зрозуміло, що в межах класного приміщення можна проводити віртуальні уроки-мандрівки. Це можуть бути уроки-екскурсії (у минуле або у майбутнє) та уроки-«подорожі» (за планом чи за картою). У свою чергу, уроки-мандрівки в реальному середовищі можуть включати уроки-екскурсії (до природи, на вироб-

ництво, до музею, до зоопарку тощо) та уроки-марафони (за зупинками чи за маршрутом).

Компоненти уроку-мандрівки включають:

1. Підготовку вчителя та учнів до уроку:

- Планування та підготовка нестандартного уроку.
- Визначення теми, мети та завдань уроку.
- Обговорення теми з учнями та залучення їх до підготовки.

2. Проведення заняття:

- Реалізація плану уроку, використання креативних методів та прийомів.
- Проведення діяльності, пов'язаної з концепцією мандрівки (рольові ігри, драматизація, імітація подорожі тощо).

• Використання наочності, декорацій, атрибутів, які створюють атмосферу мандрівки.

3. Підведення підсумків уроку:

- Резюме проведеного уроку, висновки з теми.
- Акцент на набуті знання, навички та враження від уроку.
- Оцінювання роботи учнів, можливо, взаємооцінка учасників.

Організаційні заходи та шляхи підготовки дітей до заняття залежать від того, чи це мандрівка в умовах класної кімнати, чи поза нею:

Для очних мандрівок (за межами класної кімнати):

4. Знайомство з темою, метою, місцем проведення та планом мандрівки.
5. Актуалізація знань про правила дорожнього руху, поведінку на вулиці та в природі.
6. Використання відеофільмів для мотивації та підвищення інтересу.
7. Формування груп-поїздів та розподіл ролей.
8. Ознайомлення з завданнями мандрівки.
9. Підготовка необхідного обладнання та матеріалів.

Для мандрівок в умовах класної кімнати:

1. Створення карти чи плану мандрівки.
2. Відбір музичного матеріалу, необхідного для проведення.

3. Підготовка наочності та декорацій, прикріплення їх на дошку.

Уроки-мандрівки сприяють розвитку творчості, співпраці, мовленнєвих навичок учнів. Вони створюють атмосферу емоційного залучення до навчання, а також сприяють глибокому засвоєнню матеріалу. Важливо, щоб педагоги ретельно планували та підготовлювали ці заняття, залучали учнів до творчої співпраці та надавали їм можливість висловити свої ідеї та творчий потенціал.

Нестандартні уроки дійсно можуть сприяти розвитку різних якостей учнів, таких як ініціативність, творчість, критичне мислення, співпраця та багато інших. Вони допомагають дітям розвивати навички, які є важливими у сучасному світі, де знання та навички швидко змінюються.

Нестандартні уроки також сприяють розвитку творчої активності та ініціативи учнів. Вони надають дітям можливість розвивати свій власний підхід до рішення завдань, а також сприяють розвитку їхньої творчості, оскільки вимагають від учнів розв'язування завдань, які можуть мати кілька різних варіантів вирішення.

1.3. Методи нестандартного навчання на уроках української мови у початковій школі

Нестандартні уроки є імпровізованими учбовими заняттями, які відзначаються нетрадиційною структурою. Їх основна мета полягає в пробудженні інтересу учнів до навчальної праці та сприянні оптимальному їхньому розвитку та вихованню. Ці уроки надають можливість вчителям створювати більш гнучкі та динамічні навчальні середовища, які відповідають потребам та інтересам учнів.

Індивідуалізація навчання є однією з ключових рис нестандартних уроків. Оскільки кожен учень унікальний зі своїми потребами, нахилами та здібностями, важливо створювати умови для реалізації кожною особистістю свого потенціалу. Це може включати в себе індивідуальні завдання, групові проекти або самостійні дослідження, спрямовані на розвиток творчих здібностей кожного учня.

Також важливо враховувати, що нестандартні уроки мають сприяти формуванню критичного мислення та навичок самостійного аналізу та оцінки інформації. Учні повинні навчатися бачити питання з різних точок зору, розвивати аналітичне та аргументаційне мислення, а також навички прийняття обґрунтованих рішень.

Загалом, нестандартні уроки мають суттєвий вплив на навчальний процес, сприяючи розвитку учнів у всебічно розвинені особистості, готові до успішного функціонування в сучасному суспільстві з його вимогами до креативності, самостійності та аналітичного мислення.

Класифікація нестандартних уроків відображає багатообразність можливостей для організації навчального процесу і підкреслює значущість інноваційних підходів до навчання. Кожен тип нестандартного уроку має свою унікальну структуру і методику проведення, що відповідають конкретним цілям і завданням навчання. Ось деякі додаткові роздуми про різні типи нестандартних уроків:

Бінарні уроки: це може бути корисним для активізації обговорення і обміну думками між учнями. Вони сприяють розвитку комунікативних навичок та вмінь слухати і аргументувати свою думку.

Віршовані (римовані) уроки: такі уроки можуть бути цікавим способом навчання, особливо для молодших учнів. Вони допомагають запам'ятовувати матеріал легше через рими та ритм.

Інтегровані (міжпредметні) уроки: ця форма навчання сприяє зв'язку між різними предметами і допомагає учням бачити зв'язок між різними аспектами знань.

Уроки-дискусії та уроки-дослідження: ці форми навчання сприяють розвитку критичного мислення та дослідницьких навичок учнів, а також вчать їх аргументувати свої думки.

Уроки-змагання: вони можуть бути веселими та стимулюючими для учнів. Вони сприяють розвитку конкурентоспроможності та командної роботи.

Уроки-мандрівки: ці уроки можуть бути зацікавлюючими для учнів, оскільки вони можуть досліджувати нові місця та культури, навіть не виходячи з класної кімнати.

Уроки-сюжетні замальовки: такі уроки створюють можливість для творчого виразу учнів та допомагають їм краще розуміти та відтворювати сюжетні лінії.

Кожен тип нестандартного уроку має свої переваги та обмеження, і їх вибір залежить від конкретних цілей навчання та вікових особливостей учнів. Важливо, щоб учитель ретельно планував і підготовлював нестандартний урок, бравши до уваги потреби та інтереси свого класу. Нестандартні уроки можуть зробити навчання цікавішим і ефективнішим, а також сприяти розвитку різних навичок та якостей учнів.

Інтерактивні технології грають важливу роль у мотивації навчальної діяльності та активізації опорних знань учнів. Вони дозволяють залучити учнів до процесу навчання, створюючи для них цікаві та змістовні навчальні ситуації. Ось деякі інтерактивні методи та приклади їх застосування на етапі мотивації та активізації:

Гра «Що ви знаєте про...»: Вчителю можна створити картку з питаннями або твердженнями, пов'язаними з темою уроку. Учні в парах або групах відповідають на питання чи обговорюють твердження. Це дозволяє вчителю з'ясувати рівень попередніх знань учнів і заохотити їх взяти активну участь у навчальному процесі.

Мозковий штурм: Вчителю можна запропонувати учням висловити свої думки та ідеї щодо теми уроку. Учні можуть записати свої думки на дошці або на паперових аркушах. Це стимулює творчий підхід і залучає учнів до обговорення теми.

Відеопрезентація: Показ відеоролика або короткого фільму, пов'язаного з темою уроку, може врапити учнів і спонукати їх задавати питання та обговорювати матеріал.

Гра «Словник живої мови»: Учні пропонують визначення або пояснення нових термінів або понять, пов'язаних з темою. Це розвиває їхню самостійність і робить їх більш зацікавленими у розумінні нового матеріалу.

Практичні завдання та експерименти: Запрошення учнів виконати практичні завдання або експерименти, пов'язані з темою, може бути дуже зацікавлюючим і мотивуючим для них.

Обговорення казок, історій або проблемних ситуацій: Прослуховування або читання казок, історій або обговорення проблемних ситуацій, що стосуються теми, може викликати емоційну реакцію та активну участь учнів.

Застосування цих інтерактивних методів допомагає створити стимулююче навчальне середовище, в якому учні більш активно вивчають матеріал та мають більше можливостей для спілкування та співпраці.

На етапі мотивації та активізації опорних знань учнів дійсно важливо застосовувати інтерактивні методи, які стимулюють їхню активну участь та зацікавленість у навчанні. Ось декілька інтерактивних методів, які можна використовувати на цьому етапі:

- Мікрофон (Мікрофон думок): Вчитель ставить запитання на тему уроку або проблемну ситуацію і називає учня, який має висловити свою думку чи відповідь. Цей метод дозволяє залучити учнів до обговорення теми та активізувати їхні знання.

- Криголам (Загадка): Вчитель може почати урок або вступну частину із загадки, яка стосується теми. Учні мають розгадати загадку і подумки обговорити, як вона пов'язана з темою уроку.

- Парні обговорення (Діалоги): Учні можуть утворити пари або малі групи та обговорити питання, пов'язані з темою, між собою. Потім деякі з них можуть представити свої думки класу.

- Гра «Мікрофон-короткий запис»: Вчитель дає кожному учневі короткий текст, який вони повинні прочитати вслух перед класом. Тексти можуть містити цікаві факти або запитання на тему уроку.

- Вікторина: Вчитель може провести вікторину на тему уроку, задаючи запитання та дозволяючи учням відповідати. Це стимулює конкуренцію і залучає учнів до активного навчання.

- Гра «Правда чи брехня»: Вчитель може прочитати декілька висловлювань, а учні мають визначити, чи є ці висловлювання правдивими чи хибними щодо теми уроку. Це допомагає учням перевірити свої знання та визначити пункти, які потребують подальшого вивчення.

- Відкритий діалог: Вчителю можна поставити питання або запитати думку учнів з приводу теми уроку та дати їм можливість вільно висловити свої думки та ідеї.

Ці інтерактивні методи допомагають створити активне та цікаве навчальне середовище на етапі мотивації та активізації опорних знань учнів, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та підвищує їхню зацікавленість у навчанні.

Метод «Очікування» - це ефективний спосіб включення учнів у навчальну діяльність та мотивації їх до продуктивної роботи на уроці. Цей метод допомагає зрозуміти очікування та побоювання учнів, створює атмосферу взаєморозуміння та відповідальності за навчання.

Ідея включення учнів до формулювання своїх очікувань та побоювань щодо уроку дуже цінна. Вона дозволяє дітям висловити свої сподівання та страхи, які можуть вплинути на їхню навчальну діяльність. Такий підхід враховує індивідуальні потреби та ставлення кожного учня до уроку.

Метод «Очікування» також допомагає вчителю налаштувати учнів на плідну роботу та створює позитивний настрій на уроці. Запитання вчителя «Що ви очікуєте від нашого уроку?» та «Яким потрібно бути на уроці?» активізують учнів і спонукають їх задуматися про те, як вони можуть сприяти успіху уроку.

Також метод «Вітер дме» є цікавим інтерактивним способом залучення учнів до уроку. Він сприяє формуванню позитивного настрою та активного ставлення до навчання.

Загалом, використання методу «Очікування» та інших інтерактивних методів на етапі мотивації та активізації опорних знань учнів допомагає створи-

ти стимулюючи навчальну атмосферу і підвищити зацікавленість учнів у процесі навчання.

Мова - це ключ до розуміння та спілкування в будь-якому суспільстві. Вивчення іноземних мов може бути захоплюючим та надзвичайно корисним заняттям. Однак, щоб справді опанувати іноземну мову, потрібно більше, ніж теоретичні заняття та підручники. Мовні екскурсії - це один із способів, якими можна поглибити знання мови та розвинути комунікативні навички.

Мовні екскурсії - це подорожі в інші країни або регіони, де мова, яку ви вивчаєте, є головною або однією з основних мов. Це може бути вивчення англійської в Англії, французької в Парижі, іспанської в Іспанії або будь-якої іншої мови в відповідному культурному контексті.

Переваги мовних екскурсій очевидні. По-перше, ви поглиблюєте розуміння культури, з якою пов'язана ця мова. Вивчаючи мову на місці, ви оточуєте себе мовною і культурною іммерсією, що допомагає краще розуміти нюанси і вирази мови. Ви навчаєтеся не тільки словам, але і тому, як вони вживаються в реальних ситуаціях.

По-друге, мовні екскурсії дають вам можливість практикувати мову в реальних ситуаціях. Ви спілкуєтеся з місцевими жителями, робите замовлення у ресторанах, шукаєте інформацію та багато іншого. Це надає вам впевненості в власних мовних навичках і робить їх більш практичними.

Мовні екскурсії також розширюють ваш лексичний запас. Ви зустрічаєте нові слова та вирази у контексті, що полегшує їх запам'ятовування і використання в подальших розмовах. Вивчаючи мову на місці, ви можете особисто переконаватися, як вона еволюціонує та використовується в реальному житті.

Мовні екскурсії можуть стати надзвичайно приємним і корисним досвідом для кожного, хто вивчає іноземну мову. Вони допомагають покращити розуміння мови, розвинути комунікативні навички і познайомитися з іншою культурою. Такий іммерсивний досвід надає змогу навчатися не лише мові, але і життю в цілому. Тож, якщо у вас є можливість вирушити у мовну екскурсію, не

сумнівайтеся - це буде чудовий шлях для збагачення вашого лексичного запасу та розвитку мовних навичок.

Мовні екскурсії для дітей 1-4 класів - це захоплюючий та освітній досвід, який має великий потенціал для розвитку мовних навичок в юних учнів. Працюючи з цією віковою групою, важливо пам'ятати про те, що їхні сприйняття та інтереси можуть відрізнятися від дорослих. Ось кілька ідей та порад, які можуть допомогти організувати успішні мовні екскурсії для дітей:

1. Гра та ігри: Ми, як дорослі, можемо забути, наскільки важливо використовувати ігри та гру під час навчання. Діти у цьому віці навчаються найкраще, коли вони грають та весело проводять час. Використовуйте мовні ігри, такі як «Вгадай слово» або «Мовний квест», щоб навчити дітей базовим словам та фразам на іноземній мові. Це не лише ефективний спосіб вивчати, але і весело!

2. Мультфільми та анімація: Показ мультфільмів чи анімаційних фільмів на цій мові може бути захоплюючим досвідом для дітей. Вони не лише слухатимуть мову, але й бачитимуть її в дії. Обговорення фабули та персонажів також допоможе збагатити їхній лексичний запас і розуміння мови.

3. Рольові ігри: Рольові ігри - це чудовий спосіб застосовувати знання мови в практичних ситуаціях. Діти можуть грати ролі різних персонажів, замовляти їжу у ресторані або розігрувати сценки на іноземній мові. Це створює живий іммерсивний досвід, який допомагає їм відчувати впевненість у своїх мовних навичках.

4. Мовні пісні та вірші: Музика завжди приваблює дітей. Вивчення мови через пісні та вірші може бути надзвичайно ефективним методом. Спільне співання та виконання ритмічних віршів допоможе дітям запам'ятовувати нові слова та вирази.

5. Мовні малюнки та плакати: Створення мовних малюнків та плакатів зі словами та фразами на іноземній мові може бути цікавою та корисною активністю. Діти можуть створювати свої власні малюнки та вивішувати їх у класі чи вдома.

У всіх цих діях важливо робити навчання цікавим та захоплюючим для дітей. Мовні екскурсії для дітей 1-4 класів повинні бути спрямовані на створення позитивного досвіду, який заохочує їх вивчати іноземну мову і розширювати свій лексичний запас.

Тема уроку: «Подорож у світ казок: вивчення нових слів та фраз».

Мета уроку: Розвивати навички читання, аудіювання, письма та мовлення; розширювати лексичний запас; вчити дітей використовувати слова та фрази у реальних ситуаціях.

Частина 1: Введення (10 хвилин)

Вітання і введення: Привітати учнів та розповісти, що сьогодні ми вирушаємо в захоплюючу подорож у світ казок, де ми дізнаємося багато нових слів та фраз.

Частина 2: Вивчення нових слів (15 хвилин)

Нові слова та фрази: Представити нові слова та фрази, пов'язані з казками і природою (наприклад, «ліс», «дерево», «листя», «літаючий», «чарівний»). Вчити дітей вимовляти та розуміти ці слова.

Частина 3: Мовна екскурсія до «Казкового Лісу» (20 хвилин)

Подорож до «Казкового Лісу»: Розповісти дітям, що ми відправляємося в подорож до «Казкового Лісу». Показати картинки з казковими героями і природою.

Розповідь та аудіювання: Розповісти коротку казку або оповідання про подорож до "Казкового Лісу". Діти слухають та спостерігають за ілюстраціями.

Частина 4: Мовна практика (15 хвилин)

Обговорення та запитання: Поцікавити дітей питаннями про казку та подорож. Наприклад, «Які герої були в казці?», «Як виглядав Казковий Ліс?», «Які слова описують Ліс та героїв?».

Малювання «Казкового Лісу»: Поділити дітей на групи та попросити їх намалювати «Казковий Ліс» з використанням нових слів та фраз, які вони вивчили.

Частина 5: Підсумок і домашнє завдання (10 хвилин)

Підсумок уроку: Попросити дітей поділитися своїми малюнками та розповісти про те, що вони дізналися на уроці.

Домашнє завдання: Дати учням завдання: написати короткий оповідання або вірш про їхню власну казку, використовуючи нові слова та фрази, які вони вивчили.

Розвиток пізнавальних здібностей і навичок передбачає глибокі трансформації не лише у загальній спрямованості активної особистості, а також у її емоційній сфері. Цей процес включає в себе кілька важливих аспектів, які сприяють формуванню особистості, готової до постійного навчання та розвитку.

- Позитивне ставлення до критики та бажання ділитися ідеями: Учень, який розвиває свої пізнавальні здібності, повинен бути відкритим до конструктивної критики і готовим обмінюватися думками з іншими. Важливо створювати атмосферу сприяння співпраці та обміну ідеями в навчальному середовищі.

- Схильність до самоаналізу: Учні повинні розвивати навички самооцінки та самоаналізу своєї роботи і досягнень. Це допомагає їм розуміти свої сильні та слабкі сторони та вдосконалювати свої навички.

- Впевненість і наполегливість: Розвивати впевненість у власних силах та навички самоконтролю є важливим завданням. Це допоможе учням подолати труднощі і не відступати при перешкодах.

- Вміння застосовувати ідеї на практиці: Навички та знання повинні бути практично застосовними. Навчання має сприяти розвитку учнівської здатності використовувати отримані знання у реальних ситуаціях.

Умовами формування пізнавального інтересу є:

1. Створення можливостей для розкриття розумової самостійності та ініціативності учнів: Важливо заохочувати учнів розвивати власну ініціативу та виражати власну думку.

2. Використання активних методів навчання, проблемних запитань, ситуацій і завдань: Застосування методів, які стимулюють активну участь учнів у навчальному процесі, сприяє формуванню їхнього пізнавального інтересу.

3. Ведення навчання на високому, але посиленому рівні труднощів: Важливо підібрати завдання, які відповідають рівню учнів, але водночас стимулюють їхні пізнавальні здібності.

4. Наявність різноманітного навчального матеріалу і прийомів навчальної роботи: Різнманітність у навчальному процесі допомагає втамувати інтерес і підтримувати активність учнів.

5. Використання емоційно забарвленого, живого слова педагога: Викладач повинен бути спроможним передавати свої знання та інтерес до предмету навчання з використанням емоційно насиченого спілкування.

Сучасний педагог повинен бути готовим до постійного вдосконалення і використовувати нові форми, методи, засоби та прийоми на уроках. Народна мудрість, яка стверджує, що "Не навчайте дітей так, як навчали нас. Вони народилися в інший час", підкреслює необхідність адаптації педагогічного підходу до сучасних реалій і індивідуальних особливостей кожного учня. Використання інноваційних технологій, зокрема інтерактивних методів, допомагає вчителю враховувати індивідуальні потреби та інтереси учнів і сприяє їхньому повноцінному розвитку. Це, звісно ж, вимагає додаткових зусиль та підготовки з боку вчителя, але це надзвичайно важливий крок у формуванні успішної освітньої системи.

Формування пізнавального інтересу серед молодших школярів на уроках української мови є важливим завданням для вчителя. Для досягнення цієї мети, можна використовувати різноманітні методи та прийоми, які сприяють активному навчанню та розвитку пізнавальних здібностей дітей.

Один із способів підвищити пізнавальний інтерес - це використовувати цікаві та захопливі історії, події або легенди, як це було під час екскурсії на о. Хортицю. Під час таких заходів вчителю можна запропонувати дітям відкрити для себе цікаві факти або історії, пов'язані з мовою. Наприклад, ви можете розповісти про походження або значення деяких слів, як це було із легендою про водяні квіти - лілеї. Це спонукає дітей більше дізнаватися про мову та слова, що її складають.

На уроках української мови можна використовувати різноманітні вправи та завдання, які сприяють розвитку мовлення та пізнавальних здібностей учнів. Наприклад:

- Гра «Чарівні перетворення»: Учні можуть дібрати нові слова, замінюючи одну літеру в даному слові. Це розвиває їхню уяву та розширює активний словник.

- Загадки-добавлянки: Загадки допомагають розглядати слова з різних сторін та вивчати їхні значення.

- Вправа на дотримування навичок швидкої реакції: Учні можуть швидко називати протилежні слова, що сприяє розвитку їхнього словникового запасу.

- Вправа на розвиток зорово-слухової пам'яті: Діти можуть слухати слова та створювати за ними малюнки або навпаки. Це сприяє розвитку їхньої уяви та пам'яті.

- Відтворення по пам'яті: Діти можуть спробувати відтворити послідовність слів або малюнків, яку вони бачили лише на деякий час. Це розвиває їхню увагу та пам'ять.

Важливо, щоб завдання були цікавими та стимулювали пізнавальний інтерес дітей до української мови та слова. Використання інтерактивних методів та завдань допомагає вчителю підтримувати цей інтерес та розвивати пізнавальні здібності молодших школярів.

При цьому, вчителю варто пам'ятати, що важливо підтримувати самостійність та ініціативність дітей у процесі навчання, а також ставити перед ними цікаві завдання, що стимулюють їхню думку та розвиток.

Рольові ігри - це не тільки захоплююча розвага для дітей, але й ефективний інструмент для розвитку їхніх комунікативних та творчих навичок. У початковій школі ця форма навчання відіграє важливу роль у підготовці дітей до життя та навчає їх низці навичок, які є важливими в дорослому світі.

Що таке рольові ігри і чому вони важливі для дітей? Рольові ігри - це імітація різних ситуацій та ролей, де діти втілюються у вигадані персонажі,

професії або ситуації. Вони можуть грати ролі лікарів, вчителів, казкових героїв, або навіть вигадувати власні історії та обставини.

Рольові ігри є потужним інструментом для розвитку дітей у початковій школі. Вони сприяють формуванню комунікативних та творчих навичок, розширенню кругозору та розвитку соціальної компетентності. Ці ігри вчать дітей ефективно спілкуватися, вирішувати проблеми та робити власні висновки.

Спілкування в реальному світі вимагає навичок вираження своїх думок та ідеї, розуміння почуттів інших людей та здатності до співпраці. Рольові ігри створюють ситуації, в яких діти можуть розвивати ці навички, будучи в ролі різних персонажів або виконуючи різні функції.

Однією з ключових переваг рольових ігор є розвиток комунікативних навичок. Діти вчаться виражати свої думки та почуття у вигляді слів, а також слухати та розуміти інших. Вони навчаються артикулювати свої ідеї, використовувати нові слова та вирази, що допомагає розвивати їхнє мовлення.

Також рольові ігри сприяють розвитку творчості та уяви. Діти уявляють себе у різних ситуаціях, створюють історії та вирішують завдання, що вимагають творчого мислення. Вони можуть розробляти власні сценарії та вносити свої ідеї у хід гри, що стимулює їхню творчу уяву.

Рольові ігри також вчать дітей емпатії та розумінню інших людей. Вони входять в ролі різних персонажів і спробовують розуміти їхні почуття та думки. Це сприяє розвитку соціальних навичок і навчає дітей бути більш обачними і співчутливими.

Усе це робить рольові ігри невід'ємною частиною навчального процесу у початковій школі. Вони створюють атмосферу навчання, в якій діти активно взаємодіють, навчаються та розвиваються. Рольові ігри дарують дітям можливість вчитися через гру та розвагу, що робить навчання більш цікавим та захоплюючим.

Підготовка до гри:

- 1.Виберіть тему або сценарій для рольової гри, який відповідає віковому рівню дітей та педагогічним цілям.

- Розгляньте можливі ролі, які діти можуть виконувати в грі.
- Підготуйте реквізити та матеріали, які знадобляться для гри (якщо потрібно).

2.Обговорення сюжету:

- Порозмовляйте з дітьми про сюжет гри, представте їм головних персонажів та обставини.
- Запитайте дітей, як вони б хотіли розвивати сюжет гри та які рішення вони хотіли б приймати у ролі свого персонажа.

3.Вибір ролей:

- Надайте дітям можливість обрати ролі. Дайте їм можливість виразити свої вподобання та інтереси.
- Завдання може бути різним, від героїв казок до професійних ролей.

4.Розвиток сюжету:

- Під час гри дайте дітям вільність вирішувати, як буде розвиватися сюжет. Спонукайте їх вносити свої ідеї та обговорювати рішення з іншими учасниками гри.
- Заохочуйте креативність та уяву, стимулюйте створення унікальних сценаріїв.

5.Обговорення після гри:

- Після завершення рольової гри проведіть обговорення, де діти можуть поділитися своїми враженнями та висловити свої думки щодо подій гри.
- Поширюйте обговорення на важливі питання та навички, які діти здобули під час гри (наприклад, комунікація, взаємодія, вирішення конфліктів).

Рольові ігри - це відмінний спосіб сприяти розвитку у дітей навичок спілкування, творчості, співпраці та рішення проблем. Вони дозволяють дітям відчувати себе у ролі інших осіб та емоційно інвестувати в ситуації гри, що робить навчання більш цікавим та захоплюючим.

На уроках української мови в початкових класах театралізація стає неоціненним інструментом для підвищення мотивації учнів і розвитку їхніх мовлен-

невих навичок. Вона робить навчання цікавим і практичним, сприяючи одночасно розвитку креативності та комунікативних здібностей учнів.

Вплив театралізації можна розглядати на кількох рівнях:

Мотивація до навчання: Використання театральних ігор і вистав підвищує зацікавленість учнів у вивченні української мови. Учні з нетерпінням очікують можливості виконувати ролі, створювати діалоги та грати у виставах. Ця мотивація робить навчання більш результативним.

Розвиток мовленнєвих навичок: Театралізація сприяє розвитку мовлення учнів. Вони навчаються чітко виражати свої думки, артикулювати слова та правильно наголошувати. Вимоги до виразності та дикції стають додатковим стимулом для вдосконалення мовленнєвих навичок.

Поповнення словникового запасу: Під час підготовки до театральної ролі учні вивчають нові слова та вирази, які допомагають їм краще розуміти текст та вірно висловлювати персонажів. Цей процес сприяє активному розширенню словникового запасу.

Розвиток творчих здібностей: Театралізація заохочує учнів виявляти творчість і уяву. Вони створюють образи персонажів, розробляють сценічні обставини та дії героїв, що сприяє розвитку їх творчих здібностей.

Підвищення соціальної активності: Гра в театр сприяє взаємодії між учнями, сприяє розвитку навичок спільної роботи, розв'язанню конфліктів та спільним обговоренням ідей.

Використання театральних елементів на уроках української мови в початковій школі може бути надзвичайно корисним для розвитку учнів. Це не лише зробить уроки цікавішими, але і сприятиме розвитку мовленнєвих навичок та творчості. Давайте розглянемо, як це можна зробити.

1. Драматичне читання: На початку уроку оберіть короткий вірш, казку або текст емоційного характеру для драматичного читання. Попросіть учнів прочитати його, намагаючись передати емоції та використовувати жести та міміку. Діти можуть грати різні ролі та спільно обговорити, як краще виразити почуття персонажів через мову та жест.

2. Рольові ігри: Оберіть короткий сценарій або історію, в якій є декілька персонажів. Розділіть учнів на ролі та попросіть їх спільно виконати діалог. Підкресліть важливість правильного наголошування слів та виразного мовлення. Учні можуть виконувати ролі, вдягаючись в костюми або користуючись предметами-підказками.

3. Сценарії власних історій: Поширюйте творчу свободу, дозволяючи учням створювати власні сценарії або історії. Вони можуть обирати персонажів, придумувати діалоги та ігрові ситуації. Після цього учні можуть виконати свої сценарії перед класом, навчаючись грати ролі та виразно висловлювати свої думки.

4. Театральні вправи: Використовуйте різні театральні вправи для розминки та розвитку мовленнєвих навичок. Наприклад, вправи на роботу з дикцією, голосом, мімікою, жестами. Ці вправи допоможуть учням покращити артикуляцію та виразність мовлення.

5. Вистави та інсценізації: Час від часу можна організовувати вистави або інсценізації популярних казок чи книг, де учні виконують ролі персонажів. Це сприяє розвитку творчості та сприйняттю літературних творів.

Використання театральних елементів на уроках української мови в початковій школі допомагає учням покращити мовлення, розвиває творчість та збільшує зацікавленість мовою. Такий підхід до навчання робить уроки більш цікавими та захоплюючими для дітей.

У підсумку, театралізація на уроках української мови в початкових класах створює сприятливі умови для навчання та розвитку учнів. Вона збагачує процес вивчення мови, робить його цікавішим і ефективнішим, і сприяє всебічному розвитку учнів.

Тема уроку: «Мовлення та виразне читання через театральну гру»

Мета:

- Розвивати мовленнєві та артикуляційні навички учнів.
- Вчити виразно читати тексти та передавати емоції через мову та міміку.

- Підвищити мотивацію до вивчення української мови за допомогою театральної активності.

Хід уроку:

Введення (5 хвилин):

Вчитель розповідає учням про цікаву можливість вивчати українську мову через театральні ігри.

Пояснює, що сьогодні вони спробують грати ролі і читати тексти так, щоб передати почуття та емоції персонажів.

Теоретична частина (10 хвилин):

Вчитель розглядає з учнями правила виразного читання: правильна інтонація, відповідність тексту ситуації та почуттям персонажа.

Пояснює значення міміки та жестів під час виступу.

Практична частина (30 хвилин):

Учитель ділить клас на групи і роздає кожній групі короткий текст для виразного читання.

Кожна група готує своє виступ, приділяючи увагу виразному читанню та використанню міміки.

Після підготовки групи представляють свої виступи перед класом.

Дебрифінг (10 хвилин):

Вчитель та учні обговорюють виступи кожної групи, відзначаючи сильні сторони та рекомендуючи способи покращення.

Вчителем акцентується увага на важливості виразного читання та міміки під час виступів.

Висновки (5 хвилин):

Учитель закріплює основні вивчені навички та подякує учням за активну участь у вправах.

Цей урок сприяє розвитку мовленнєвих навичок, а також заохочує учнів бути виразними та креативними під час читання та виступів. Такий підхід до навчання української мови робить уроки цікавими та захоплюючими для дітей.

Приклад театрального уроку на уроках української мови в початковій школі:

Тема: «Виразне читання оповідання»

Вчити дітей читати оповідання виразно, з врахуванням інтонації та емоцій персонажів.

Розділити клас на групи і дати кожній групі оповідання для підготовки.

Учні готують коротку виставу на основі оповідання, використовуючи ролі та діалоги.

Групи виконують свої виступи перед класом, намагаючись передати настрій і характер персонажів.

Після кожного виступу вчитель та учні обговорюють виразність читання та емоційне передавання тексту.

Такий урок сприяє розвитку мовленнєвих навичок, творчості, мотивації до вивчення мови та соціальної взаємодії, а також робить навчання більш захоплюючим і цікавим для дітей.

Таким чином, інтерактивні методи сприяють активному включенню дітей у навчальний процес і забезпечують їхню більшу зацікавленість у вивченні матеріалу.

Пізнавальний інтерес дітей є важливою передумовою для успішного навчання. Коли учні цікавляться предметом та відчують радість від навчання, вони стають більш мотивованими і більш відкритими до нових знань. Інтерактивні методи, такі як обговорення, групова робота, використання технологій, сприяють створенню навчального середовища, яке спонукає учнів до активності, допомагає їм розвивати критичне мислення та самостійність у навчанні.

Застосування інтерактивних технологій також може допомогти вчителям залучати учнів до активних обговорень та досліджень, які розвивають їхні аналітичні та дослідницькі навички. Це сприяє глибокому засвоєнню матеріалу та підвищує якість навчання.

Загалом, інтерактивні технології створюють умови для позитивного ставлення до навчання, розвитку пізнавальних інтересів та формування особистості учня як активного та цікавого вчитися і відкривати нове.

Використання мовних проєктів на уроках української мови в початковій школі стає надзвичайно ефективним засобом активізації самостійної роботи учнів і стимулювання їхнього інтересу до вивчення мови. Цей підхід допомагає формувати навички дослідження, творчості та комунікації. Розглянемо основні аспекти мовних проєктів в початковій школі.

1. Вибір теми: На початку проєкту вчителі разом із учнями можуть обрати тему, яка буде цікавою і важливою для дітей. Наприклад, це може бути проєкт про улюбленого письменника, вивчення історії української мови, дослідження народних обрядів тощо. Важливо, щоб тема була зацікавлюючою для учнів і мала зв'язок з їхнім повсякденним життям.

2. Планування та дослідження: Учні разом із вчителем складають план дослідження та роблять перше знайомство з обраною темою. Вони можуть використовувати різні джерела інформації, такі як книги, Інтернет, відвідування музеїв або інтерв'ю зі старшими родичами. Під час цього етапу учні навчаються аналізувати інформацію та виділяти головне.

3. Створення проєкту: Учні працюють над створенням свого проєкту, який може включати презентації, малюнки, власні тексти, відеоматеріали тощо. Важливо заохочувати креативність та самостійність учнів у створенні проєкту. Вони можуть використовувати різні формати та технології, щоб виразити свої ідеї.

4. Презентація та обговорення: Після завершення проєктів учні представляють їх перед класом або шкільною аудиторією. Це сприяє розвитку навичок публічних виступів і комунікації. Під час презентації учні можуть ділитися своїми враженнями, думками та знаннями, які вони здобули під час дослідження.

5. Оцінювання та обговорення результатів: Вчителі можуть оцінити проєкти учнів, враховуючи як якість виконання, так і процес роботи. Важливо надавати конструктивний фідбек та сприяти обговоренню результатів проєкту. Учні мо-

жуть розділити свої враження, навички, які вони здобули, і ділитися ідеями на майбутнє.

6. Міжпредметний зв'язок: Мовні проєкти можуть бути використані для підсилення міжпредметних зв'язків. Наприклад, учні можуть досліджувати теми, які пов'язані з історією, літературою, мистецтвом або географією. Це сприяє глибшому розумінню матеріалу та розвиває учнів у багатьох аспектах.

7. Розвиток критичного мислення: Під час мовних проєктів учні навчаються аналізувати інформацію, вибірково використовувати джерела, оцінювати достовірність інформації та робити власні висновки. Це сприяє розвитку критичного мислення та аналітичних навичок.

8. Формування командних навичок: Учні можуть працювати в групах на протязі проєкту, вчаться спільно розв'язувати завдання, ділити обов'язки та вирішувати конфлікти. Це сприяє розвитку командних навичок та співпраці.

9. Збагачення словникового запасу: Під час дослідження теми для мовного проєкту, учні найчастіше зустрічають нові слова та вирази, що розширює їхній словниковий запас. Це робить їх мовлення більш різноманітним та багатшим.

10. Заохочення творчості: Мовні проєкти надають учням можливість бути творчими та виражати свої ідеї. Вони можуть створювати власні тексти, малюнки, відео, презентації та інші матеріали, що сприяє розвитку їхньої творчості та самовираження.

Мовні проєкти в початковій школі допомагають активізувати самостійну роботу учнів, сприяють розвитку навичок дослідження, творчості та комунікації. Вони також заохочують зацікавленість учнів у вивченні мови і розширюють їхні знання про мову та культуру.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Використання нестандартних методів навчання мови в початковій школі сприяє активізації навчального процесу, підвищенню мотивації учнів та розвитку їхніх мовних навичок. Ці методи створюють учням можливості вивчати мову в більш захопливий та ефективний спосіб, що може призвести до покращення результатів навчання та більшого інтересу до мови.

Сучасне суспільство стикається зі значними викликами, щодо розвитку та поліпшення освіти. Якість, глибина та обсяг знань, які засвоюють молоді, мають велике впливати на прогрес нашого суспільства.

Нами досліджено та проаналізовано різноманітні педагогічні методи, спрямовані на покращення процесу навчання мови в початковій школі за допомогою нетрадиційних методів. Нижче наведені висновки на основі інформації, представленої в розділі:

Інтерактивні методи: Використання інтерактивних методів навчання сприяє залученню учнів до активної участі в уроках та сприяє вивченню мови більш ефективним способом. Інтерактивна взаємодія між вчителем та учнями робить процес навчання цікавим і позитивно впливає на засвоєння мови.

Мовні екскурсії: Мовні екскурсії допомагають збагатити лексичний запас учнів та розвивають комунікативні навички. Цей метод дозволяє створити реальні ситуації для використання мови в практичних умовах, що сприяє глибшому розумінню та запам'ятовуванню мовних концепцій.

Рольові ігри: Використання рольових ігор сприяє розвитку комунікативних та творчих навичок учнів. Цей метод створює можливість для учнів відчувати себе в інших ролях та відтворювати реальні ситуації, що полегшує вивчення та вдосконалення мовленнєвих навичок.

Театралізація: Використання театралізації в навчанні мови підвищує мотивацію учнів і сприяє розвитку мовленнєвих умінь. Учні можуть брати участь у театральних постановках або імітувати сценарії, що допомагає покращити їхні навички спілкування та виступу.

Мовні проєкти в початковій школі: Мовні проєкти сприяють розвитку самостійної роботи та зацікавленості у вивченні мови серед учнів. Вони надають можливість учням розробляти та виконувати власні проєкти, що розвиває їхні дослідницькі та творчі здібності.

У молодших школярів формуються ключові інтелектуальні уміння, розвиваються пізнавальні сили та здібності, а також змінюються навички та вміння самостійно опановувати та розуміти навчальний матеріал. Одним із найважливіших аспектів розвитку цих цінних якостей є сприяння підвищенню пізнавальної активності дітей та розвиток їх пізнавальних інтересів.

Пізнавальний інтерес в навчальному процесі виступає як мотивація для навчання, а також як передумова успішного засвоєння знань. Інтерес - це особливість людини, що проявляється у її зацікавленості певними об'єктами, прагненні вивчити їх та оволодіти ними.

Створення стійкого інтересу - це складний та тривалий процес. Основні шляхи формування інтересу включають: виховання свідомого та відповідального ставлення до навчання; стимулювання позитивних емоцій, пов'язаних з навчальною діяльністю; використання наявних інтересів дітей для розвитку нових.

Формуванню пізнавальних інтересів учнів сприяє використання нетрадиційних уроків, які надають можливість для роздумів, ініціативи та самостійності, а також стимулюють розумові зусилля, винахідливість та творчість. Пізнавальна активність учнів під час таких занять, як правило, має колективний характер, що дозволяє обмінюватися інтелектуальними цінностями, зіставляти різні точки зору та узгоджувати їх під час вивчення об'єктів на уроці.

Отже, майстерне поєднання традиційних та нетрадиційних методів роботи, вміння впровадження таких уроків у систему навчання та вміння ефективно їх проводити вчителем забезпечують високий рівень результативності нетрадиційних уроків

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ПІД ЧАС НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

2.1. Експериментальне дослідження рівня сформованості пізнавального інтересу молодших школярів на нестандартних уроках української мови

Для проведення цього дослідження було обрано 2а клас закладу загальної середньої освіти Чернігівський колегіум №11 Чернігівської міської ради Чернігівської області, в якому навчається 25 учнів. З цього числа 14 дівчат віком 6-7 років і 11 хлопчиків віком 6-7 років. 2б клас приймав участь в експерименті в якості контрольної групи, а це 26 учнів.

Експеримент складався з трьох етапів:

1 етап - констатувальний.

На цьому етапі була проведена первинна діагностика рівня сформованості пізнавального інтересу у дітей молодшого шкільного віку.

1етап - формувальний.

На цьому етапі проводилися заняття, спрямовані на розвиток пізнавальних інтересів дітей молодшого шкільного віку.

2етап - контрольний.

На цьому етапі була здійснена повторна діагностика рівня сформованості пізнавального інтересу у дітей молодшого шкільного віку. Також був проведений аналіз отриманих результатів.

Для виявлення рівня сформованості пізнавального інтересу у молодших школярів були виділені наступні критерії та показники:

- когнітивний (наявність пізнавальних питань, емоційна залученість дитини у діяльність);
- мотиваційний (створення ситуацій успіху та радості, цілеспрямованість діяльності, її завершеність);
- емоційно-вольовий (прояв позитивних емоцій у процесі діяльності; тривалість і стійкість інтересу до вирішення пізнавальних завдань);

- дієво-практичний (ініціативність у пізнанні; прояв рівнів пізнавальної діяльності та наполегливості, ступінь ініціативності дитини).

На основі виділених критеріїв, а також для аналітичної обробки результатів дослідження і отримання кількісних показників були виділені три рівня сформованості пізнавальних інтересів у молодших школярів: середній, достатній і високий.

Середній рівень - діти не проявляють ініціативності і самостійності в процесі виконання завдань, втрачають до них інтерес при труднощах і виявляють негативні емоції (прикрість, роздратування), не ставлять пізнавальних питань; потребують поетапне пояснення умов виконання завдання, потребують показу способу використання тієї чи іншої готової моделі.

Достатній рівень - велика ступінь самостійності школярів у прийнятті завдання і пошуку способу її виконання. Зазнаючи труднощів у вирішенні завдання, діти не втрачають емоційного ставлення до них, а звертаються за допомогою до вихователя, задають питання для уточнення умов її виконання та отримавши підказку, виконують завдання до кінця, що свідчить про інтерес дитини до даної діяльності і про бажання шукати способи рішення задачі, але разом з дорослим.

Високий рівень - прояв ініціативності, самостійності, інтересу і бажання вирішувати пізнавальні завдання. Що стосується труднощів діти не відволікаються, виявляють завзятість і наполегливість в досягненні результату, яке приносить їм задоволення, радість і гордість за досягнення.

Для виявлення рівня сформованості пізнавальних інтересів ми використовували метод спостереження, індивідуальні бесіди з учнями, анкетування серед учнів (Додаток 5).

Ми стежили не лише за обсягом засвоєних знань, але й за їхньою якістю, стійкістю та здатністю застосування цих знань у практичних завданнях.

Під час проведення дослідження ми використовували та порівнювали різні методи навчально-виховної діяльності. Спочатку були застосовані традиційні та

загальноприйняті методи навчання для визначення рівня їх сприйняття учнями другого класу.

Результати які ми отримали.

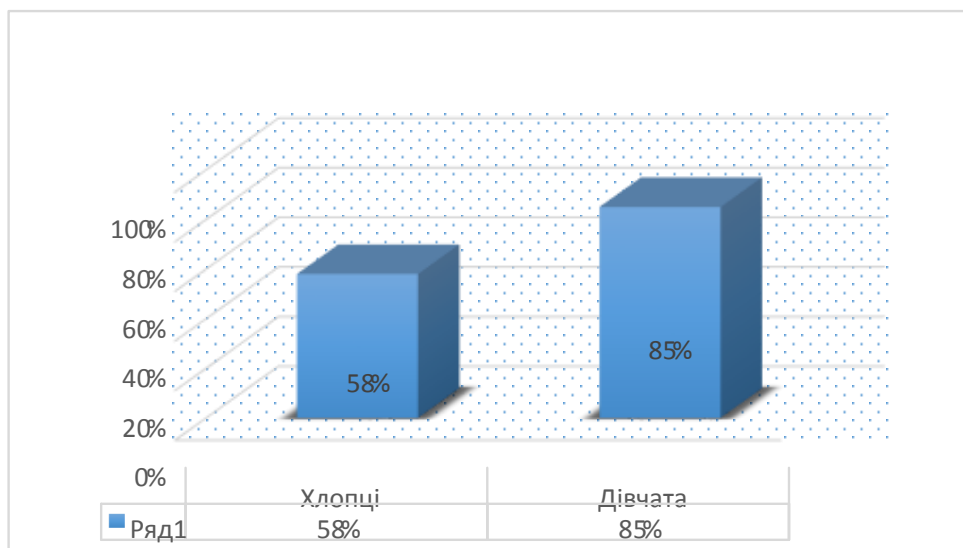

Рис..1. Визначення рівня знань під час традиційних уроків з предмету «Українська мова» серед молодших школярів в експериментальній групі.

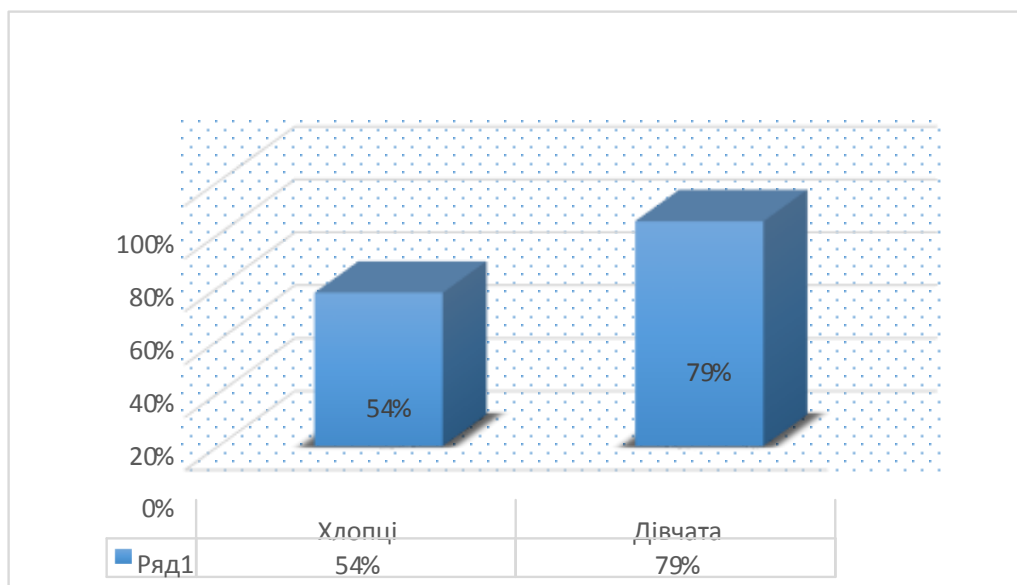

Рис..2. Визначення рівня знань під час традиційних уроків з предмету «Українська мова» серед молодших школярів в контрольній групі.

Далі, до навчально-виховної системи були внесені інноваційні елементи, які стали складовою цікавих та нетрадиційних уроків. Рівень засвоєння інформації в

цій новій системі вже не був стандартним. Подальші результати були порівняні між собою для визначення ефективності різних методів навчання.

Для забезпечення тривалої концентрації уваги учнів були використані зовнішні фактори, такі як картинки, демонстрація моделей предметів, аудіоматеріали та ігрові елементи під час уроків. У моєму дослідженні я досліджувала рівень запам'ятовування та відтворення навчального матеріалу у двох групах: хлопчиків та дівчаток.

Відомо, що мозок осіб жіночої статі працює більш згуртовано, взаємодіючи обидві півкулі, що сприяє зберіганню більшого обсягу ідей, думок та інформації. Для запам'ятовування, відтворення або виконання завдань мозок може використовувати одночасно кілька ділянок мозку, що полегшує засвоєння інформації з різних сфер одночасно.

Дослідження тривало два тижні. У середньому хлопчики навчалися трохи гірше, ніж дівчатка. У хлопчиків під час вирішення завдань активізувалася тільки одна ділянка мозку, що сприяло концентрації на одній нагальній справі. Проте у середній та старшій школі хлопці наздоганяли дівчаток у розвитку. У віці 7-8 років у хлопчиків відбувався не інтелектуальний, а емоційний підйом.

В другому класі навчається 25 учнів, з яких 14 (56%) - дівчатка, і 11 (44%) - хлопці.

У нашому дослідженні ми обрали спостереження за рівнем усвідомлення знань учнями другого класу.

Згідно до діаграми на малюнку 1, після введення цікавих та нетрадиційних елементів уроків, рівень засвоєння матеріалу підвищився серед хлопців і дівчат.

За перший тиждень у класі було застосовано класичний, стандартний підхід до навчання, і результати вже були високими: хлопці засвоювали 58% матеріалу, а дівчата - 85%.

У другий тиждень експериментального навчання уроки набули різноманітного, цікавого, рольового характеру. Під час таких уроків, які більше нагадували казку з героями, ролями та діалогами, учні не лише отримували нові знання, але також повністю погрузалися в атмосферу казки. В цей спосіб рівень

засвоєння матеріалу зріс і серед хлопців (з 58% до 87%) і серед дівчат (з 85% до 94%).

Рис. 3. Проведення уроку з використанням нетрадиційних методів
«Справжній друг».

Важливо відзначити, що цей метод навчання був цікавим і нетрадиційним, та одночасно сприяв повному засвоєнню навчального матеріалу.

Хлопці	Рівень	Кількість	Відсоток	Відсоток за- своєння одні- єю дитиною
	Високий	3	27.27	9.09
	Достатній	6	54.55	9.092
	Середній	2	18.18	9.09
Дівчата	Рівень	Кількість	Відсоток	Відсоток за- своєння одні- єю дитиною
	Високий	5	35.71	7.142
	Достатній	7	50.00	7.143
	Середній	2	14.29	7.145

Після впровадження цікавих та нетрадиційних елементів уроків рівень за-
своєння матеріалу значно підвищився серед як хлопців, так і дівчат.

У класі, де 44% учнів - хлопці, включення цікавих та незвичних елементів у
класичне навчання підвищило рівень засвоєння хлопцями матеріалу з 58% до
87%. Це означає підвищення на 29%.

Дівчата, які складають 56% класу, також показали високий рівень освоєння матеріалу. Вони підняли свій рівень з 85% до 94%, що відповідає 9% підвищенню загального рівня знань.

Протягом другого тижня експериментального навчання уроки стали різноманітними, цікавими та рольовими. Під час цих уроків, які нагадували казку з героями, ролями та діалогами, учні не лише отримували нові знання, але також повністю погрузалися в атмосферу казки, зберігаючи при цьому фокус на освоєнні матеріалу. Уроки були позитивними, цікавими та нестандартними, що сприяло кращому засвоєнню навчального матеріалу.

В результаті проведення уроку з використанням нетрадиційних методів та підходів у вигляді казкового уроку з узагальнення знань з теми про прикметники, хлопці значно підвищили рівень своїх знань на цілих 29%, а дівчата, які вже мали високий рівень сприймання знань, підвищили його на 9%.

Рис. 4. Проведення уроку з використанням нетрадиційних методів та підходів у вигляді казкового уроку.

Під час уроку використовувалися різні методи, такі як комп'ютерна презентація, репліки та відповіді на запитання «який?», «яка?», «яке?», «які?». Ці методи сприяли розвитку у учнів усного та письмового мовлення, а також вдосконаленню творчої уяви, уваги та мислення.

Важливо відзначити, що учні мали можливість самостійно творити віршовані рядки, використовуючи свій словниковий запас. Це сприяло активній роботі під час уроку та більш глибокому засвоєнню матеріалу.

Рис..3. Визначення рівня знань під час нестандартних уроків з предмету «Українська мова» серед молодших школярів експериментальної групи.

Рис..4. Визначення рівня знань під час нестандартних уроків з предмету «Українська мова» серед молодших школярів контрольної групи.

Такі результати ми отримали на констатувальному етапі.

Ми прийшли до висновків, що формування у молодших школярів інтересу до рідної мови – це довготривалий процес, що відбувається поетапно.

Ми вважаємо, що ефективність цього процесу залежить від багатьох факторів:

1. Створення проблемних ситуацій під час вивчення теоретичного матеріалу з мови.
2. Широке використання пізнавальних завдань, що стимулюють, мислення молодших школярів та сприяють, розвитку їхньої активності й самостійності.
3. Використання дидактичних ігор.
4. Виконання учнями самостійних творчих завдань.
5. Здійснення індивідуального та диференційованого підходу у навчально-виховному процесі.
6. Підвищення виховного впливу уроків рідної мови за рахунок використання матеріалів додаткового характеру.
7. Організація систематичної позакласної роботи з мови.

Пізнання саме по собі – дивний, незвичайний, чудовий процес, який пробуджує живий і незгасний інтерес. Без активної розумової праці неможливі ні інтерес, ні увага школярів.

Друга частина експерименту передбачала введення у навчальний процес нетрадиційних складових, включаючи елементи гри та цікаві, неочікувані методи подачі матеріалу.

Під час експерименту ми з'ясували, що розвиток пізнавального інтересу на уроках української мови в початковій школі під час проведення нестандартних уроків може бути спрямований на створення стимулюючого та цікавого середовища для учнів. Методики та підходи, які ми застосовували для цього:

1. Цікаві та змістовні тексти:

- Використовували текстовий матеріал, який цікавий для учнів та пов'язаний з їхнім досвідом і інтересами.
- Залучали тексти, які мають емоційний заряд, або стосуються подій, які відбуваються у сучасному світі.

2. Інтерактивні завдання та ігри:

- Використовували інтерактивні методи, такі як рольові ігри, конкурси, ігри на засвоєння нових слів.

- Створювали завдання, які спонукають учнів використовувати мову в різних ситуаціях.

3. Застосування технологій:

- Використовували комп'ютерні та мультимедійні засоби для вивчення мови.
- Залучали відеоматеріали, аудіозаписи та інші цифрові ресурси, які можуть зробити процес навчання цікавішим.

4. Проекти та творчі справи:

- Давали учням можливість працювати над творчими проектами, такими як створення власних оповідань, віршів чи дослідження мовних особливостей.
- Сприяли груповій роботі та обміну ідеями, щоб підтримати творчий підхід до вивчення мови.

5. Зв'язок із реальним життям:

- Демонстрували, як мова використовується в реальних ситуаціях, наприклад, під час спілкування, виступів, написання листів.
- Залучали гостей, таких як письменники або журналісти, для враження учнів від реального використання мови.

6. Індивідуалізація та залучення до вибору:

- Надавали учням можливість вибору тем чи завдань для вивчення, враховуючи їхні індивідуальні інтереси.
- Створювали ситуації, де учні можуть вибирати, як вони хочуть представити свої знання.

7. Практичне застосування:

- Спрямовували увагу на практичне застосування мови в різних сферах життя учнів, щоб підвищити їхній інтерес.
- Запрошували учнів застосовувати мовні навички в позаурочних ситуаціях.

Ці методики спрямовані на створення позитивного та цікавого навчального середовища, яке сприяє розвитку пізнавального інтересу учнів на уроках української мови.

Лише після цього ми мали можливість оцінити ефективність та корисність неklasичних уроків для учнів молодших класів і визначити, як саме ці методи впливають на якість усвідомлення та сталість знань.

На кінцевому етапі експерименту перевірялась ефективність нашого дослідження. Із цією метою було проведено підсумкові зрізи для визначення рівнів пізнавальної активності учнів на уроках української мови. Учням контрольної та експериментальної груп було запропоновано завдання за кожним із виділених показників, які є аналогічними до тих, що використовувалися на констатувальному етапі. А саме: метод спостереження, індивідуальні бесіди з учнями, анкетування серед учнів. Опишемо отримані результати.

Було з'ясовано кількісні та якісні зміни рівнів пізнавальної активності.

Початковий рівень виконання завдання не було виявлено в жодній із груп.

Середній рівень виконання завдання виявлений у 11,5% школярів першої – експериментальної групи, та 22,4% молодших школярів другої – контрольної групи.

Достатній рівень виконання завдання спостерігається у 59% школярів експериментальної групи та 51% школярів контрольної групи

Високий рівень виконання завдання виявлено у 29,5% молодших школярів експериментальної групи та 26,6% школярів контрольної групи.

Порівнявши отримані дані констатувального та контрольного етапів педагогічного експерименту ми зробили висновок про несуттєві зміни показників у контрольній групі, проте як у експериментальній групі показники середнього рівня значно зменшилися (майже на 12%); натомість показники достатнього рівня збільшилися на 17%, також зросли показники і за високим рівнем на 9%. Ці дані підтверджують, що розроблена нами методика є ефективною для формування пізнавальної активності учнів.

Після проведення експерименту ми дійшли висновків, що на формування інтересу молодших школярів до навчання та підвищення рівня знань впливає:

1. Глибоке знання вчителем предмета і любов до нього, прагнення до постійного вдосконалювання своєї педагогічної майстерності.

2. Висока ефективність кожного уроку, раціональна його побудова, використання наочного приладдя.

3. Цілеспрямованість уроків, уміння вчителя зацікавити учнів, зосередити їхню увагу на головному, найважливішому, основному; формування в молодших школярів позитивної навчальної мотивації.

4. Включення учнів в активну пізнавальну діяльність шляхом створення проблемно-пошукових ситуацій, дослідницького підходу до досліджуваного матеріалу, поступове зростання самостійності і творчості. Створення в класі атмосфери дійсної захопленості предметом.

5. Практична спрямованість викладання предметів з урахуванням сучасних вимог, а також особистого досвіду учнів.

6. Здійснення індивідуального і диференційованого підходу до учнів у процесі навчання.

7. Створення на уроці кожному учневі ситуації успіху і відповідальності за результати навчання.

8. Розмаїтість форми контролю і самоконтролю в системі відносин «учитель – учень».

З метою досягнення максимальної ефективності в навчальному процесі, вчитель повинен бути творчим, готовим до експериментів та інновацій, а також готовим до постійного вдосконалення своєї роботи.

2.2. Характеристика організаційно-педагогічних умов формування пізнавального інтересу молодших молодших школярів на нестандартних уроках української мови

Розвиток пізнавального інтересу молодших школярів на уроках української мови – це створення такої атмосфери навчання, при якій учні спільно з учителем активно працюють, свідомо розмірковують над процесом навчання, відстежують, підтверджують, спростовують або розширюють свої знання, нові ідеї, почуття або думки про навколишній світ, техніку і технології.

Педагогічна система може успішно функціонувати і розвиватися лише при дотриманні певних умов. Специфічною рисою поняття «педагогічні умови» є те, що воно включає в себе елементи всіх складових процесу навчання і виховання: цілі, зміст, методи, форми, засоби.

Словник навчально-педагогічних понять і термінів тлумачить педагогічні умови як обставини процесу навчання, які є результатом цілеспрямованого відбору, конструювання та застосування елементів змісту, методів, а також організаційних форм навчання для досягнення певних дидактичних цілей.

Під педагогічними умовами ми розуміємо обставини освітнього процесу, які є результатом відбору, конструювання і застосування елементів змісту, форм, методів і засобів навчання і виховання, що сприяють ефективному вирішенню поставленого завдання.

Педагогічні умови – це цілеспрямовано створена обстановка (середовище), в якій в тісній взаємодії представлені сукупність психологічних і педагогічних факторів (відносин, засобів і т. д.), дозволяють педагогу ефективно здійснювати виховну або навчальну роботу. Формування позитивного інтересу до навчальної діяльності залежить від багатьох умов, насамперед від знання вчителем готовності дитини до навчання як до серйозної відповідальної і наполегливої праці; від знання вчителем ставлення особистості до школи, до знань, до навчальних предметів та зміни цього ставлення протягом тривалого періоду, від організації освітнього процесу, зокрема використання дитячих можливостей до засвоєння знань.

Головною умовою формування інтересу є розуміння школярем змісту і значення виучуваного; для цього вчитель повинен поставити перед собою педагогічну чітку мету: в чому він має сьогодні переконати учнів, як розкрити їм знання цього питання в наш час і найближчу для дітей перспективу.

Друга важлива умова збудження інтересу – це наявність нового як у змісті виучуваного, так і в самому підході до його розгляду. Не можна повторювати відомі істини на одному й тому самому пізнавальному рівні: треба розширювати горизонти пізнання учнів, відшуковувати в добре відомому питанні нове, раніше не відоме, але істотне для глибшого розуміння матеріалу.

Третя умова формування інтересу – це емоційна привабливість навчання. Треба прагнути, щоб здобуті на уроках знання викликали в особистості емоційний відгук, активізували моральні, інтелектуальні та естетичні почуття.

Четверта умова виховання інтересу – це наявність оптимальної системи тренувальних творчих прав і пізнавальних завдань до відповідного програмного матеріалу.

Аналіз наукової літератури дозволив нам обґрунтувати організаційно-педагогічні умови, які забезпечували б розвиток пізнавального інтересу молодших школярів на уроках української мови, а саме:

- застосування особистісно орієнтованого підходу у формуванні пізнавального інтересу молодших школярів;
- забезпечення різноманітності форм, методів та засобів активізації пізнавального інтересу молодших школярів до навчання української мови.

Розглянемо їх детальніше.

Реалізацію особистісно орієнтованого навчання забезпечує саме урок, спрямований на створення необхідних умов для самореалізації кожного учня. За концепцією І. Зимньої, в центрі такого навчання знаходиться сам учень як особистість – його мотиви, цілі, неповторний психологічний склад. Виходячи з інтересів того, хто навчається, рівня його знань та вмінь, учитель визначає навчальну ціль заняття та формує, спрямовує і корегує весь навчальний процес з метою розвитку особистості учня.

Особистісно орієнтована технологія передбачає створення на уроці української мови найбільш оптимальних педагогічних умов для всебічного розвитку індивідуальної мовної особистості учня з урахуванням його власних особливостей, можливостей, потреб, інтересів й надання необхідної допомоги в процесі особистісного зростання, власного активного учіння. Спроектований і реалізований в аспекті означеної технології урок стимулює й забезпечує самопізнання, саморозвиток та самореалізацію кожного учня, привчає до самостійної пізнавальної роботи для досягнення наперед визначеної кінцевої цілі навчального заняття. Урок української мови у технології особистісно орієнтованого навчання буде ефективним за умов дотримання і впровадження у практику основних ознак цієї технології, як-от: забезпечення розвитку і саморозвитку мовної особистості учня як суб'єкта пізнавальної та предметної навчальної діяльності, створення позитивної особистісної Я-концепції учня; урахування психолого-вікових особливостей, суб'єктного досвіду учня; вироблення власної мотивації учня до процесу активного учіння; здійснення чіткого цілевизначення не тільки вчителем, а і самим учнем; забезпечення реалізації власної рефлексії в учня і, в разі потреби, корекції його навчальних дій; застосування різнотипних активних форм організації навчально-пізнавальної роботи комунікативно компетентнісного спрямування; використання комплексу традиційних та інноваційних методів, прийомів і засобів навчання; упровадження особистісно орієнтованих ситуацій.

Найважливішою умовою формування пізнавального інтересу до вивчення української мови є відповідність змісту навчального матеріалу рівню розумового розвитку учнів початкових класів. Для формування позитивного інтересу важливого значення має форма викладу матеріалу вчителем. Так, уроки, в процесі яких, говорить переважно педагог, а учні лише слухають, не сприяють формуванню в учнів глибокого й стійкого інтересу. Уроки ж, під час яких забезпечуються можливості для вияву активності, самостійності учнів стимулюють розвиток пізнавальних інтересів. Розвитку пізнавальних інтересів сприяють також різні форми, методи і засоби навчання, а також правильне поєднання ігрової і навчальної форми діяльності. Підвищення рівня пізнавального інтересу можна

визначити як постійний поточний процес спонукання учнів до енергійного, цілеспрямованого вчення, подолання пасивної і стереотипної діяльності, пониження рівня розумової роботи. Управління активністю учнів традиційно називають активізацією. Розвиток пізнавального інтересу сприяє мотивації до оволодіння знань, активності учнів, підвищенню якості освітнього процесу. Нестандартні уроки, дають матеріал для роздумів, можливість виявляти ініціативу і самостійність, потребують розумового напруження, винахідливості та творчості. Пізнавальна діяльність учнів при таких способах її організації має колективний характер, що створює передумови для взаємодії суб'єктів навчання, дає можливість обміну інтелектуальними цінностями, зіставленню і узгодженню різних точок зору про об'єкти, що вивчаються на уроці.

Отже, учитель початкових класів повинен вміло і методично правильно використовувати систему різноманітних методів, форм та засобів навчання, що сприяє залученню інтересів і прагнення кожного учня до знань і підвищення своєї грамотності шляхом глибокого, усвідомленого і міцного засвоєння мовних знань.

2.3. Методичні рекомендації щодо організації та проведення нестандартних уроків української мови як засобу формування пізнавального інтересу молодших школярів

Проведення нестандартних уроків з української мови в початковій школі може істотно впливати на формування пізнавального інтересу. Такі уроки повинні мати наведені нижче характеристики:

1. Цікавий та нестандартний зміст:
 - Нестандартні уроки можуть включати цікавий та нетрадиційний зміст, який привертає увагу учнів. Це може бути пов'язано зі сучасними темами, використанням мультимедійних ресурсів, застосуванням інтерактивних вправ.
2. Графічні та творчі методи:

- Використання графічних методів, таких як малюнок, колажі, графічні органайзери, сприяє творчому мисленню та активізує пізнавальний інтерес. Нестандартні творчі завдання можуть стати стимулом для дослідницької активності учнів.

3. Рольові ігри та драматизація:

- Використання рольових ігор та драматизації може зробити навчання мови більш живим та захоплюючим. Це допомагає учням застосовувати мовні навички у реальних ситуаціях та сприяє формуванню позитивного ставлення до мови.

4. Використання технологій:

- Інтеграція інтерактивних технологій, віртуальних екскурсій, відеоматеріалів може зробити уроки більш цікавими та захоплюючими. Використання комп'ютерних ігор та відкриття онлайн-ресурсів може розширити можливості вивчення.

5. Експерименти та досліді:

- Нестандартні уроки можуть включати експериментальні частини, що спонукають учнів використовувати мову для опису процесів та результатів. Це сприяє розвитку наукового підходу та підтримує пізнавальний інтерес.

6. Інтерактивні відвідування авторських майстерень:

- Впровадження уроків, де учні мають можливість відвідати авторські майстерні, спілкуватися з письменниками чи лінгвістами, може надихнути їх на вивчення мови.

7. Створення власних текстів:

- Завдання на створення власних текстів, віршів, історій може заохочувати творчий вияв пізнавального інтересу та сприяти власному вираженню.

Нестандартні уроки з української мови можуть ефективно стимулювати пізнавальний інтерес учнів, оскільки вони роблять процес навчання цікавим, важливим.

Важливо вибрати такий зміст, який буде цікавим та актуальним для учнів. Це може бути пов'язано з їхніми особистими інтересами, сучасними подіями чи питаннями культури. Потрібно використовувати інтерактивні методи та групову роботу для залучення учнів. Спільна діяльність сприяє взаєморозумінню та обміну ідеями, що може підвищити пізнавальний інтерес. Застосовувати креативні методи навчання, такі як рольові ігри, театралізовані представлення, мультимедійні проекти. Такі методи допомагають розширити можливості вивчення мови та зробити уроки більш привабливими. Використовувати зовнішні ресурси для збагачення процесу вивчення. Потрібно запрошувати гостей, влаштовуйте віртуальні екскурсії, використовувати зразки реальних текстів із засобів масової інформації. Під час проведення уроків необхідно використовувати сучасні технології для навчання мови. Відеоуроки, віртуальні інтерактивні завдання, використання комп'ютерних програм можуть стати ефективними засобами для привертання уваги учнів. Стимулюйте допитливість учнів, підтримуючи їхні запитання. Важливо виробити в них навички самостійного дослідження та підтримувати їх у цьому. Необхідно сприяти розвитку творчої свідомості через творчі завдання та вправи. Сприяння творчості може значно підвищити пізнавальний інтерес учнів.

Це дозволяє вчителям та педагогам визначити та впроваджувати ефективні методи формування пізнавального інтересу на уроках української мови в початковій школі.

Стратегії які використовують вчителі для досягнення цієї мети:

1. Інтерактивне навчання: включайте інтерактивні дії та ігри в уроки, щоб зробити їх цікавими та приємними. Наприклад, ви можете організовувати словникові ребуси, словникові вікторини або змагання зі складання речень.
2. Зв'язки в реальному житті: Допоможіть учням зрозуміти практичне застосування української мови в їхньому повсякденному житті. Пов'яжуйте уроки з реальними життєвими ситуаціями, наприклад, обговорення популярних телешоу чи пісень українською мовою, проведення рольових ігор за побутовими сценаріями.
3. Мультисенсорні підходи: використовуйте різні стилі навчання, використовуючи візуальні посібники, аудіозаписи, тактильні матеріали та інтерактивні онлайн-

ресурси. Наприклад, використовуйте картки з яскравими зображеннями, відтворіть аудіозаписи автентичних українських розмов або використовуйте технологічні програми для вивчення мови.

4. Проектне навчання: заохочуйте учнів працювати над проектами, які вимагають від них творчого використання навичок української мови. Наприклад, вони можуть створити власні збірники оповідань, написати та розіграти сценки чи зробити презентації про українську культуру.

5. Гостьові доповідачі та екскурсії: запрошуйте запрошених доповідачів, таких як письменники чи поети, щоб надихнути студентів і надати їм досвід використання української мови з перших вуст. Організуйте екскурсії до культурних місць, музеїв чи бібліотек, щоб познайомити учнів із багатством української мови та літератури.

Впроваджуючи ці стратегії, вчителі можуть сприяти вихованню любові до української мови серед учнів початкових класів, заохочувати їх допитливість і дослідницьку діяльність.

Вчитель може використовувати різноманітні вправи для створення пізнавального інтересу учнів під час нестандартних уроків з української мови. Ось декілька прикладів:

1. Гра "Словозміни": Учні отримують початок слова і повинні швидко утворити якомога більше слів, додавши до нього різні суфікси або префікси.

2. Вправа "Словникар": Учні повинні скласти якомога більше слів з літер, які вони виділять з довільного слова. Наприклад, зі слова "сонце" можна утворити слова: "сніг", "цесар", "ніс".

3. Творче описове завдання: Учні обирають картинку чи фотографію та описують її, використовуючи якомога більше описових слів, щоб оживити зображення у своїх повідомленнях.

4. Гра "Словниковий мікрофон": Учасникам пропонується слово або тема, і кожен має назвати слово, яке пов'язане з цією темою. Наприклад, якщо тема - "тварини", учень може сказати "кіт", і наступний учень повинен назвати інше слово, пов'язане з тваринами, наприклад, "собака".

5. Творення ігрових ситуацій: Вчителі можуть організувати міні-драматичні вистави, де учні грають ролі різних персонажів. Це може бути уявне спілкування між персонажами з використанням нових слів або вирішення проблемних ситуацій.

Ці вправи сприяють розвитку мовлення, творчого мислення та сприймання учнів, а також роблять уроки цікавими та захоплюючими.

Використання вправ для розвитку пізнавального інтересу в учнів початкової школи під час проведення нестандартних уроків з української мови має важливе значення. Такі вправи допомагають зацікавити учнів предметом, спонукають їх активно діяти та запам'ятовувати матеріал. Нестандартні уроки з української мови, засновані на вправах, що розвивають пізнавальний інтерес, мають декілька переваг. По-перше, вони підвищують мотивацію учнів до вивчення мови, оскільки вправи стають цікавими і забезпечують взаємодію змістом, який має значення для їх повсякденного життя. По-друге, вправи сприяють кращому засвоєнню матеріалу, оскільки вони активізують процес мислення, уяву, творчу діяльність учнів. Вони дозволяють застосовувати знання в різних ситуаціях, залучаючи до розуміння й усвідомлення мовної спадщини, словникового запасу і граматичних правил. Типові вправи, які можуть застосовуватися для стимулювання пізнавального інтересу в учнів, включають ігрові форми, творчі завдання, проектну роботу, рольові ігри, використання інтерактивних технологій тощо. Наприклад, гра "Словникова пригода" дозволяє учням застосовувати свої знання у словах і реченнях, що становить зацікавлення. Вправи також можуть містити елементи змагання та співпраці між учнями, що створює додаткові виклики і стимулює бажання досягти кращих результатів. Загалом, використання вправ для пізнавального інтересу в учнів початкової школи на уроках з української мови допомагає зробити процес навчання цікавим і продуктивним. Це сприяє активному засвоєнню матеріалу та розвитку мовних навичок учнів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Наша експериментальна дослідницька робота спрямована на вивчення ефективності нетрадиційних методів навчання для молодших школярів у контексті актуальних вимог інформаційних технологій та модернізації освіти. Дослідження проводилося у другому класі, де навчається 25 учнів, зокрема 14 дівчат і 11 хлопців.

У дослідженні ми порівнювали ефективність традиційних та нетрадиційних методів навчання. Спочатку були проведені стандартні уроки без комп'ютерних технологій, презентацій, аудіо та відео матеріалів. Після цього ми впровадили елементи новизни та нетрадиційності у навчальний процес і отримали результати цієї частини експерименту.

За результатами дослідження стало зрозуміло, що нетрадиційні методи навчання були більш ефективними, зокрема щодо сприймання, запам'ятовування та відтворення інформації. Ви визначили, що такі методи підвищили рівень цікавості учнів до предметів.

Дослідження також враховувало відмінності у сприйманні знань між хлопцями і дівчатами, вказуючи на середньостатистичний рівень знань у цих груп. Це вказує на необхідність індивідуального підходу до навчання.

У другій частині дослідження були проведені уроки в казковій атмосфері з використанням ролей і ігрових елементів. Ці уроки сприяли кращому засвоєнню матеріалу та цікавішому навчанню як для учнів, так і для вас, як вчителя.

У підсумку, дослідження показало важливість інноваційних підходів у навчанні молодших школярів та необхідність активного та творчого підходу вчителя до навчання.

ВИСНОВКИ

Некласичні шкільні заняття являються своєрідною альтернативною організацією навчання молодших школярів з метою виховання та становлення пізнавальної зацікавленості учнів в стінах закладу загальної середньої освіти. Нетрадиційні уроки дають неймовірну можливість продуктивно оволодівати тією щонайбільшою кількістю знань, яка потрібна сильним, більш здатним дітям для розвитку, а трошки слабкішим – для полегшення ґрунтовної мінімальної кількості знань. Вчитель має організувати навчально-виховну діяльність на такому рівні і таким чином, щоб школярі вміли працювати самостійно в міру своєї можливості, намагалися керувати власною діяльністю, емоціями, забезпечуючи всіма необхідними дидактичними, наочними матеріалами.

Продуктивність навчання за таких умов на уроках піднімається в рази і становиться більш стійкою та високою. Весь відведений на урок час, всі 45 хвилин школярі працюють плідно, натхненно, із завзяттям та цікавістю, в той час, коли на звичайному уроці продуктивний час учнів ледве-ледве дотягується до 30 хвилин, і то не завжди. Ці активні заняття поєднують у собі активізації декількох видів пам'яті: емоційну, аудіальну, візуальну, а також тактильну. Таким чином предмети запам'ятовуються краще та засвоюються ефективніше.

Педагог, який веде за собою учнів, вкладаючи в них свої знання, являється стимулом до творчості; він вибудовує урок таким чином, щоб діти працювали командно, співпрацюючи один із одним, щоб навчально-виховна діяльність супроводжувалась цікавою, пізнавальною, повчальною грою. Учні навчаються спостерігаючи один за одним, таким чином слабші діти намагаються підтягнутися до більш схильних.

Інформаційно-комукаційні технології допомагають учням та дають неймовірно великі можливості для якісного навчання на найвищому рівні. Використання комп'ютера навіть наполовину не може замінити знання, людинність, теплоти та розуміння вчителя. Відомо, що діти проводять достатньо часу за комп'ютером, але він не дасть того, що може донести, передати емоціями та жестами педагог. Він в змозі зацікавити учнів тим чи іншим предметом, стати

людиною, якій можна довіряти, виділяти та наголошувати на важливих моментах, бути ініціатором старанності та допитливості молодших школярів.

Інноваційним видом навчальної діяльності являються також проблемні уроки, під час яких вчитель створює дітям проблемні ситуації та завдання. Під час такої форми роботи учні активно включаються у роботу, шукаючи нові розв'язки та намагаються обґрунтувати власну відповідь. Учні вчать більш творчо підходити до тих чи інших занять, розвиваючи пам'ять, уяву та мислення нестандартними рішеннями виконання доручень.

Неформальний урок допомагає не тільки навчати і розвивати дитину, а ще й наближує шкільні предмети до більш звичного життя, вчитель має намагатися провести паралель між вже наявним досвідом учнів, хоч і невеликим, із предметами, які вивчаються.

Учень має бути активним діячем навчально-виховної діяльності, коли він розуміє, що може більше і краще, що він розвивається, це сприяє мотиваційному навчанню та викликає неабиякий інтерес. Інноваційнокомунікаційні технології стимулюють дітей до пошуку нових, неklasичних способів вирішення. Використання ігрової та навчальної діяльності повинні застосовуватися в парі і це посилює розвиток творчої, індивідуальної, зацікавленої особистості. Так, урок з елементами гри займає багато часу для підготовки, але результат не заставить себе чекати. І наслідком такої форми роботи є зацікавленість, активність, гарний настрій всіх учасників ученицько-вчительської діяльності. Діти вже намагаються висловлювати власні думки, доводити свою позицію і ставлення до того чи іншого предмету та явища. Вчитель має професійно, уміло впроваджувати такі уроки в класичну систему освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева Г.М. Інтерактивні комп'ютерні технології навчання.
3. Берегова О. А. Інноваційні педагогічні технології у навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу. *Молодий вчений*. 2017. № 8. С. 199-202.
4. Биков В. Ю. Структура актуальних напрямків (тематика) досліджень проблем дистанційної професійної освіти. *Вісник Академічної дистанційної освіти*. 2003. № 1. С. 22–26.
5. Ворожейкіна О. М. «100 цікавих ідей до проведення уроку». Видавнича група «Основа», 2011.
6. Галузинський В. М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія. К., 2010. С. 200.
7. Гомонюк А. Г. Нестандартні уроки як засіб формування пізнавального інтересу молодших школярів. *Науковий пошук студентів ХХІ ст.: актуальні питання гуманітарних і соціально-економічних наук*. За матеріалами IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. Ізмаїл: РВВ ІДГУ. 2018. 260 с. С. 93-96.
- група «Основа», 2009. С. 176.
8. Даниленко Л.І. Теорія і практика інноваційної діяльності в загальній середній школі. *Управління освітою*. 2001. № 3. С. 18-24.
9. Десятов Т.М. Взаємовплив національного і міжнародного досвіду в професійній освіті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Зб. наук. пр КиївВінниця: ДОВ Вінниця, 2004. С. 26-28.
- Директор шк., ліцею, гімназії. 2002. № 1 – 2. С. 42-46.
10. Дичківська І.М. Розвивати інтелектуальну обдарованість.
11. Дичківська І. М. *Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник*. К.: Академвидав, 2004. С. 351.
12. Дичківська І. М., Драгоманова І. М. *Інноваційні педагогічні технології*. Київ: Академвидав, 2004. С. 351.

13. Досяк І.М. Нестандартні уроки з використанням інноваційних технологій. 1 – 4 класи. Х.: Вид. група «Основа», 2007. С. 160.
14. Дячківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. К:
15. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Х.: Вид.
16. Захарова О. А. Відкриті системи в дистанційній освіті. *Світ освіти – Освіта в світі*. Науково-методичний журнал. 2011. № 2 (42). С. 111-116. Знання-Прес, 2008. С. 447.
17. Ізбаш С. С. Реалізація творчих проєктів у навчальному процесі сучасної школи. Науковий вісник Мелітопольського педагогічного університету. Серія: *Педагогіка*. 2010. № 5. С. 92-97.
18. Іова В. Ю., Красномоєць Л. В. Інноваційні методи виховання: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський. 2009. С. 272. (
19. Кальчук М. Педагогіка В. О. Сухомлинського – педагогіка ХХІ ст. *Початкова школа*. 2008. № 9. С. 37 – 40.
20. Коберник Г., Побірченко, Н. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій. *Початкова школа*. 2004. №10. С. 8-10.
21. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. Нар. укр. акад. Х.: Вид – во НУА, 2005. С. 360.
22. Коменський Я. А. Велика дидактика. Закони добре організованої школи. *Історія зарубіжної педагогіки* : Хрестоматія Є. І. Коваленко. К. : *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. № 6. С. 28-31.
23. Крамаренко С. Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. *Відкритий Урок*. 2002. № 5 – 6. С. 7-10.
24. Кузнецова А.Я. Принципи інноваційної освіти. *Фундаментальні дослідження*. 2008. № 12. С. 77-78
25. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник. К.:
26. Ломаковська Г. Інформаційні технології – погляд у майбутнє.
27. Наволока Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Х.: Вид. Група «Основа», 2009. С.176.
28. Нестандартні форми уроків. Педагогічна академія пані Софії.

38. Нікітіна Н. М. Активізація пізнавальної діяльності учнів шляхом використання ігрових моментів і цікавих завдань. *Початкове навчання та виховання*. 2011. № 31. С. 21-31.
39. Новикова Н. В. Активізація пізнавальної діяльності учнів під час самостійної роботи. *Проблеми професійної підготовки вчителя школи майбутнього*: Зб. наукових праць за матеріалами Всеукраїнської наук. – практ. Конф. Мелітополь. 2002. С. 45-47.
40. Новолокова Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Х.: «Основа», 2012. С. 176.
- Палітра педагога*. 2004. № 2. С. 7-10.
43. Пироженко Л. В. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Науково – методичний посібник. К.: А.С.К., 2004. С. 192.
44. Пироженко Л., Пометун О. Інтерактивні технології навчання:
45. Пироженко Л., Пометун О. Сучасний урок. *Інтерактивні технології навчання*: наук. – метод. посібник. К.: А. С. К., 2004. С. 192.
46. Піхота: К. Освітні технології. Навч.-методичний посібник. А.С.К., 2002. С. 255.
47. Пультер С. До питання впровадження нових освітніх технологій у середній та вищій школі. *Дивослово*. 2005. № 3. С. 2-4.
48. Радула К. Соціолого-педагогічний словник. К. : «ЕкОб», 2004. С. 304.
49. Саган О. Інтерактивні методи навчання як засіб формування навчальних умінь молодших школярів. *Початкова школа*. 2002. №3.
50. Сапа О. В. Покоління Z - покоління епохи. Інноваційні проекти і програми в освіті. №2. 2014. С. 24-30.
51. Стяглик Н. І. Нестандартні форми навчання і їх вплив на якість навчального процесу в школі (Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук). - К.: КДУ, 1994. - 30 с.

АНОТАЦІЯ

Духнова Н.М. Нестандартні уроки української мови як засіб формування пізнавального інтересу молодших школярів.

Магістерська робота студентки VI курсу факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв, спеціальність 013 Початкова освіта, Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т.Г. Шевченка, 2023.

У магістерській роботі здійснено теоретичне та практичне дослідження проблеми нестандартних уроків української мови як засобу формування пізнавального інтересу молодших школярів, що знайшло відображення в її теоретико-методологічному обґрунтуванні й експериментальній перевірці.

У ході роботи з'ясовано, що учень має бути активним діячем навчально-виховної діяльності, коли він розуміє, що може більше і краще, що він розвивається, це сприяє мотиваційному навчанню та викликає неабиякий інтерес. Інноваційнокомунікаційні технології стимулюють дітей до пошуку нових, неklasичних способів вирішення. Використання ігрової та навчальної діяльності повинні застосовуватися в парі і це посилює розвиток творчої, індивідуальної, зацікавленої особистості.

Під час експерименту використано метод спостереження, індивідуальні бесіди з учнями, анкетування серед учнів.

Результати дослідження формування пізнавального інтересу молодших школярів під час проведення нестандартних уроків з української мови підтверджують, що ця технологія сприяє розвитку пізнавального інтересу, допомагає учням вільно почувати себе у різних життєвих ситуаціях.

Ключові слова: нестандартні уроки, пізнавальний інтерес, лексичний запас, спілкування, рольові ігри, мовні екскурсії, інтерактивні методи.

ABSTRACTS

Duhnova N.M. Non-standard Ukrainian language lessons as a means of forming the cognitive interest of junior schoolchildren.

Master's thesis of the VI year student of the Faculty of Preschool, Primary Education and Arts, specialty 013 Primary Education, National University "Chernihiv Colehium" named after T.G. Shevchenko, 2023.

The master's thesis is a theoretical and practical study of the problem of non-standard Ukrainian language lessons as a means of forming the cognitive interest of junior schoolchildren, which is reflected in its theoretical and methodological substantiation and experimental verification.

In the course of the work, it was found that a student should be an active participant in educational activities, when he realizes that he can do more and better, that he is developing, this contributes to motivational learning and arouses great interest. Innovative communication technologies encourage children to find new, non-classical ways to solve problems. The use of game and learning activities should be used in pairs and this enhances the development of a creative, individual, interested personality.

During the experiment, the method of observation, individual conversations with students, and questionnaires among students were used.

The results of the study of the formation of cognitive interest of junior schoolchildren during non-standard Ukrainian language lessons confirm that this technology contributes to the development of cognitive interest, helps students to feel free in different life situations.

Key words: non-standard lessons, cognitive interest, vocabulary, communication, role-playing games, language excursions, interactive methods.

ДОДАТКИ

Додаток 1

МЕТОДИ ТА ФОРМИ РОБОТИ

Метод «Знаємо-хочемо дізнатися-дізналися».

Найкраще місце цього методу — на етапі актуалізації та мотивації навчальної діяльності учнів. У процесі роботи учнів спочатку просять подумати над тим, що вони вже знають з теми цього уроку, поставити запитання до цієї теми та знайти відповідь на ці запитання. Під час роботи учням пропонують заповнити таблицю:

Що знаємо? Про що хочемо дізнатися? Про що дізналися?

Наприклад: урок «Я і Україна» (2 клас).

ТЕМА. Сонячне світло і тепло.

ЩО Я ЗНАЮ ПРО СОНЦЕ

ЩО ХОЧУ ДІЗНАТИСЯ ПРО СОНЦЕ

ЩО ДІЗНАВСЯ (-ЛАСЯ) ПРО СОНЦЕ

- Це зірка.
- Воно дуже велике.
- Випромінює світло і тепло.
- Сонячне проміння нагріває земну поверхню неоднаково.
- У скільки разів Сонце більше від Землі.
- Яка відстань від Землі до Сонця.
- Яка температура на поверхні Сонця.
- Як уявляли Сонце в давнину.
- Як передбачати погоду за Сонцем.
- Яка відстань від Землі до Сонця.
- Яка швидкість світла.

Стратегія «Асоціативний куш».

(Етапи актуалізації і рефлексії).

2. Правила складання асоціативного куща:

- Записати на дошці в центрі ключове слово чи фразу;
- Записати будь-які слова чи фрази, які спадають на думку;
- Ставити знаки питання біля частин куща, в яких є невпевненість;
- Записувати всі ідеї, які з'являються чи скільки дозволяє час.

Стратегія «Сенкан» (п'ятиряддя).

(Етап рефлексії).

Сенкан – це білий вірш, в якому синтезована інформація в стислому вислові з 5 рядків.

Алгоритм складання сенкану:

- 1) Тема (іменник)
- 2) Опис (прикметник)
- 3) Дія (дієслово)
- 4) Ставлення (фраза), почуття з приводу обговорюваного.
- 5) Перефразування сутності (синонім, узагальнення, підсумок).

Приклад сенкану:

Матуся.

Рідна, лагідна.

Голубить, дбає, виховує.

Найрідніша в світі людина.

Берегиня.

Стратегія «Кубування».

Ця стратегія використовується в тих випадках, коли тема має розглядатися з різних аспектів. Для реалізації цього прийому вчителю знадобиться кубик, на кожній грані якого написано запитання стосовно теми.

Приклад «Кубування»

(Робота в групах).

- 1) Лексичне значення слова:

Ведмідь – дика кошлата тварина, що живе у лісі, зимує у барлозі, любить мед.

- 2) Походження слова:

Ведмідь – означає «поїдавший мед, медоїд».

3) Спільнокореневі слова:

Ведмідь, ведмежа, ведмедик, ведмежатник, ведмежий.

4) Сполучення слів:

Великий, клишоногий, вайлуватий, старий, голодний, чорний, бурий, гімалайський, білий.

- Побачити, зустріти, вислідити (ведмедя).

- Реве, ричить, смокче (лапу), спить.

5) Синоніми:

Ведмідь, клишоногий.

6) Фразеологізм:

-Ведмідь на вухо наступив.

-Ведмежа послуга.

-Ведмежий кут.

Прислів'я:- Два ведмеді в одному барлозі не живуть;

- Для ведмедя зима – одна ніч.

Загадка: Клишоногий, вайлуватий,

Смокче у барлозі лапу,

Вміє голосно ревіть,

Називається ... (ведмідь).

Стратегія «Есе».

(Етап рефлексії, актуалізації).

Есе як метод формування критичного мислення полягає у написанні тексту в довільному стилі.

Алгоритм «Есе»:

- Збирання інформації за проблемою.

- Аналіз інформації.

- Виявлення власної точки зору.

- Викладання власної точки зору.

Есе може бути абсолютно вільним чи аргументованим (від 5 до 20 хвилин).

Стратегія «Дискусія».

Досить актуальним на сьогодні методом формування критичного мислення є різні види дискусій, дебатів.

Дискусії і дебати дозволяють ефективно розв'язувати проблеми через самовираження, вчитися аналізувати ситуацію, добирати аргументи для розв'язання проблеми, розвивати комунікативні навички.

Хід дискусії:

1. Оголошується проблемне питання дискусії.
2. У групі одна пара обирає позицію «ЗА», інша – «ПРОТИ».
3. Кожна пара обговорює свою позицію, добирає аргументи на її підтримку.
4. Через деякий час утворюються нові пари, які складаються з учасників, що займали одну і ту ж саму позицію, але з інших груп.
5. Учасники в нових парах порівнюють свої аргументи, додають за необхідності нові.
6. Учасники повертаються до своїх початкових пар, маючи «удосконалений список» аргументів.
7. Проводиться дискусія у своїй групі серед двох пар.
8. Кожний учасник дискусії викладає власну позицію, скориговану під час дискусії, у вигляді есе.

Стратегія «Кероване читання з передбаченням».

Алгоритм:

— Після ознайомлення з назвою тексту та його автором перед читанням ставляться дітям питання, які дозволяють зробити припущення, про що саме буде текст (робота в парах чи групах).

— Текст розподіляється на частини, і далі читати його учні будуть частинами. Зупинки треба робити на найбільш цікавих місцях, створити інтригуючу ситуацію очікування.

— Після читання кожної частини учням ставляться запитання.

Пропонується зробити передбачення стосовно того, що буде далі. А після читання наступної частини це передбачення аналізується.

Стратегія «Метод прес».

(На будь якого етапі уроку)

Чотири пари працюють одночасно. Перед кожною стоїть завдання відповідати на поставлене запитання виключно за поданим кліше.

Етапи методу прес:

1. Висловлюємо свою думку: «Я вважаю...».
2. Пояснюємо причину такої точки зору: «Тому що...»
3. Наводимо приклад додаткових аргументів на підтримку своєї позиції: «... наприклад...».
4. Узагальнюємо, формуємо висновки: «Отже...», «Таким чином...»

Наприклад: українська мова, 4 клас.

Тема. Однорідні члени речення.

Я вважаю, що ці члени речення є однорідними, тому що вони відповідають на одне й те саме питання і залежать від одного й того слова.

Стратегія «Порушена послідовність».

(Робота в групах).

1. Учні пропонується кілька речень з тексту, записаних у порушеній послідовності.
2. Учні об'єднують у групи. Кожна група повинна запропонувати свою послідовність поданих речень. Результат фіксується у зошитах.
3. Читання тексту і перевірка результатів.
4. Обговорення.

Стратегія «Взаємні запитання».

Текст або матеріал для вивчення поділити на логічно завершені частини.

Учні вголос читають за цілими частинами, ставлять самі запитання:

- одне одному в групі;
- одне одному в парах;
- одна пара (група) – інший.

Вправа «Вилучи зайве».

Вчитель підбирає девіз уроку (прислів'я, крилатий вислів тощо), вставляє у вислів зайві слова. Це можуть бути назви цифр, тварин, рослин, шкільного приладдя тощо. Деформований текст педагог записує на дошці і просить дітей прочитати девіз уроку, вилучивши зайві слова.

Наприклад: Силтриа передодин розудвамом никшістьне.

(Сила перед розумом никне) .

Вправа «Роз'єднай слова».

Девіз або тему уроку вчитель записує на дошці, з'єднавши всі слова разом.

Учні повинні роз'єднати слова і прочитати девіз або тему уроку.

Наприклад: Головнічлениречення.

Вправа «Мікрофон».

«Мікрофон» дає змогу кожному по черзі сказати щось швидко, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

Правила проведення:

- говорити може тільки той, у кого в руках мікрофон;
- подані відповіді не коментуються і не оцінюються;
- коли хтось висловлюється, інші не мають права перебивати.

Вправа «Задом наперед».

Крок 1. Визначте тему уроку.

Крок 2. Запишіть на дошці тему уроку з точки зору протилежного припущення.

Крок 3. Уявно розгляньте проблему з усіх боків.

Крок 4. Уявіть, що вся наявна інформація неправильна.

Крок 5. Розпочніть з нуля.

Наприклад: урок «Я і Україна» (2клас).

Тема: «Людина – частина неживої природи».

Всі мають право ображати людину.

Щоб бути здоровим треба нічого не робити.

Вправа «Вузлики».

На уроках математики дітям можна запропонувати «математичні вузлики».

Наприклад: математика, 3 клас.

- Встановивши закономірність, за якою дібрані числа, знайдіть зайве число.

Обґрунтуйте відповідь. Розташуйте числа в порядку зменшення.

Прочитайте слово.

в і и а к

Технологія «Мозковий штурм».

«Мозковий штурм» – це ефективний метод колективного обговорення. Пошук рішення здійснюється шляхом вільного висловлення думки всіх учасників. Вчитель презентує загальну проблему. Учням пропонується висловити ідеї, коментарі. Всі висловлені ідеї та пропозиції записують на дошці в порядку їх виголошення без зауважень, коментарів чи запитань. Під час роботи за цією стратегією, обов'язковим є дотримання таких правил:

-Жодної критики.

-Запозичення інших ідей є нормальним явищем.

18 36 72 74 14

-Велика кількість ідей бажана.

Вправа «Незакінчені речення».

Використовуючи «уявний мікрофон», вчитель формулює незакінчені речення і пропонує учням, висловлюючись, закінчити його.

Вправа «Займи позицію».

(Корисна для роботи з дискусійними питаннями та проблемами).

Крок 1. Учням оголошується проблемне питання з проханням визначити власну позицію.

Крок 2. Виготовляють три плакати: За. Проти. Не знаю.

Крок 3. Дітям потрібно стати біля плаката, який вони обрали.

Крок 4. Учитель пропонує всім, хто поділяє одну й ту саму точку зору, обговорити й виробити спільні аргументи на її захист, застосувавши метод «Прес».

Крок 5. Після викладу різних точок зору учитель запитує, чи не змінив хтонебудь з дітей думки і чи не хочуть вони перейти до іншого плаката. Учням пропонується перейти і обґрунтувати причини свого переходу.

Крок 6. Учасники називають найбільш переконливі аргументи своєї та протилежної сторони.

Додаток 2

ВИДИ РОБІТ З ЧИТАННЯ

Види робіт з читання для розвитку виразності

1. Прочитай текст, роблячи маленькі паузи на розділових знаках всередині речення і великі паузи – в кінці.
2. Вибери та познач на полях, в якому темпі, яким тоном та з якою гучністю голосу будеш читати текст:
3. Знайди і підкресли в тексті слова і вирази, які допомагають передати настрій.
4. Знайди всі питальні й окличні речення, прочитай їх з належною інтонацією.
5. Простеж, як і від чого змінюється поведінка героїв. Передай ці зміни голосом.
6. Поміркуй, в якому темпі треба читати цей твір і чому?

Види робіт з читання для розвитку швидкості

1. Прочитай текст уважно і повільно, щоб зрозуміти його зміст, і підкресли олівцем усі важкі слова.
2. Попрацюй над важкими словами: навчися читати їх швидко.
3. Пограй в «Стоп – старт» в парі: «старт» – читаєш якомога швидше, «стоп» – зупиняєшся і відпочиваєш.
4. Пограй в «Дощик – злива»: «дощик» – читаєш повільно, «злива» – читаєш швидко.
5. Пограй в «Вовка і зайця» в парі: «заєць» починає читати першим і тікає, а «вовк» намагається його наздогнати.
6. Почитайте «канonom», дотримуючись у групі однакового темпу читання.
7. Почитайте «дощиком» в однаковому темпі.
8. Пограй в «Торнадо» – починай читати повільно, поступово збільшуючи швидкість читання.

Види робіт з читання для розвитку правильного читання

1. Прочитай текст повільно і попрацюй над важкими словами.

2. Прочитай текст уголос і визнач наголос в усіх словах, що мають 2 і більше складів.
3. Прочитай текст швидше і відміть слова, що викликали труднощі.
Перечитай ці слова у повільному темпі, але обов'язково правильно, ще декілька разів.
4. Прочитайте текст «ланцюжком», виправляючи помилки один одного.
5. Прочитайте текст з потрібними паузами, позначте олівцем їх довжину.
6. Розглянь розділові знаки і вибери необхідну інтонацію для читання.
7. Знайди в тексті іменники, прикметники, дієслова.
8. Знайди в тексті слова, що римуються.
9. Пошукай в тексті зменшувальні, пестливі та ласкаві слова.

Додаток 3

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Діти молодшого шкільного віку дуже люблять казки, то ж можна широко застосувати їх на уроках рідної мови, пропонувати дітям складати їх самостійно. На етапі актуалізації знань учням варто пропонувати дидактичні ігри репродуктивного характеру: «Засели будиночки», «Телефон», «Відшукай іменник», «Хто? Що?», «Рід», «Іменники на одну букву». Увага гравців фіксується на пошуках раціональних шляхів виконання завдань, допомоги один одному, в результаті учні вчаться правильно оцінювати свої ігрові дії, зіставляти з ігровими діями інших учнів.

На етапі засвоєння нового матеріалу можна використовувати складніші ігри частково-пошукового характеру: «Чарівний стілець», «Лото», «Хто перший», «Продовж ланцюжок», «Подай сигнал», «Утвори слово», «Пропоную – вибираю», «Відмінковий ланцюжок». Учасникам гри надається можливість відчутти, яким чином від якісного виконання завдання кожним учасником залежить виконання ігрового завдання партнером і, в кінцевому підсумку, результат гри. Учитель на цьому етапі формує у школярів уявлення про значимість якісного виконання свого ігрового завдання.

Під час закріплення і повторення навчального матеріалу пропонуємо планувати дидактичні ігри пошукового характеру: «Хто більше», «Ланцюжок», «Однина і множина». Учні вчаться моделювати, аналізувати та оцінювати дії партнерів по грі. Позитивні взаємовідносини між гравцями, вміння розподілити матеріал, уміння домовитись у грі позитивно впливають на активізацію навчальної діяльності учнів.

На етапі контролю знань можна застосовувати дидактичні ігри творчого характеру: «Кола на воді», «Весняні іменники», «Ідемо в ліс», «Ланцюжок загадок», «Римування», «Квіти рідного краю», «Професія». Учні дається можливість творчо виконувати ігрове завдання. Опора на творчість передбачає зацікавленість учасників в кінцевому результаті гри команди, прагнення виконувати ігрове завдання швидко і правильно.

Тема. Загальне поняття про іменник

Гра «Телефон»

Обладнання: картки іменників у вчителя.

Завдання: правильно повторити почуті іменники в тій чи іншій послідовності, що прочитав учитель.

Хід гри: учитель читає іменники кожного рядка, учні повторюють їх в тій же послідовності.

Переможцем вважається той, хто правильно повторить іменники.

Гра «Відшукай іменник»

Обладнання: картки зі словами.

Завдання: відшукати іменник, плеснути в долоньки.

Хід гри: вчитель читає слова з карток, а діти, почувши іменник, плескають в долоньки.

Переможцем стає той, хто правильно знайде іменник.

Гра «Весняні іменники»»

Обладнання: зошит, ручка.

Завдання: за 3 хвилини написати в зошитах іменники весняної тематики.

Хід гри: працюють учні класу або окремої групи в зошитах. Переможцем вважається той учень, який написав правильно найбільшу кількість іменників. Тематику слів можна змінювати в залежності від пори року.

Гра «Іменники на одну букву»

Обладнання: письмове приладдя.

Завдання: за 3-5 хвилин дібрати і записати іменники на одну букву.

Хід гри: ведучий пропонує на певну букву дібрати і записати іменники, що відповідають на питання що? (або на питання хто?). Наприклад, на букву в: веселка, віник, ворота, велосипед. Переможцем вважається той, хто протягом визначеного часу (3-5 хв.) правильно запише найбільшу кількість таких слів.

Тема. Іменники, що означають назви істот і неістот

Гра «Лото»

Обладнання: картки, червоні та зелені кружечки.

Завдання: закрити на картці червоним кружечком ті іменники, що відповідають на питання хто?, а зеленим – що відповідають на питання що?

Хід гри: кожному учневі роздаються картки і кружечки; по сигналу розпочинають закривати іменники, що відповідають на питання хто? червоним кружечком, а зеленим – іменники, що відповідають на питання що? Переможцем вважається той, хто правильно виконав завдання.

Гра «Хто більше»

Обладнання : секундомір.

Завдання: назвати іменники, що відповідають на питання хто?

Хід гри: учитель ділить клас на дві команди (5 дівчаток і 5 хлопчиків), потім включає секундомір, а діти по черзі (за 10 секунд) називають іменники, що відповідають на питання хто?

Гра «Хто? Що?»

Обладнання : малюнки будиночків із підписами: Хто? Що?, конверт із картками слів.

Завдання: прочитати слова з карток слова, розмістити слова – назви істот та неістот у відповідні будиночки з питаннями.

Хід гри: викликаний учень отримує конверт і розподіляє слова за групами у відповідні будиночки. Гру можна повторити кілька разів, заздалегідь підготувавши завдання.

Гра «Ідемо в ліс»

Обладнання: зошит, ручка.

Завдання: за 3 хвилини написати в зошиті іменники, що означають назви істот та неістот, які ми можемо назвати, перебуваючи в лісі.

Хід гри: учитель ділить учнів класу на дві групи: 1 - пише іменники, що означають назви істот, 2 – що означають назви неістот. Переможцем в кожній групі вважається той учень, який написав найбільше іменників.

Тема. Власні і загальні іменники

Гра «Продовж ланцюжок»

Обладнання: письмове приладдя, аркуш паперу.

Завдання: продовжити ланцюжок іменників – власних назв, щоб кожен кінцевий звук попереднього слова був першим звуком наступного слова.

Хід гри: діти одержують аркуш паперу, на якому записаний іменник, і продовжують ланцюжок іменників – власних назв, щоб кожен кінцевий звук попереднього слова був першим звуком наступного слова.

Гра «Хто перший»

Обладнання: письмове приладдя.

Завдання : дібрати і записати 5 власних іменників у зошит. Переможцем вважається той, хто першим правильно виконає завдання.

Гра «Засели будиночки»

Обладнання: малюнки будиночків із підписами «Власні назви», «Загальні назви»; картки зі словами – власними і загальними іменниками.

Завдання : читаючи слово з картки, «поселити» його у відповідний будиночок, повторити правило правопису власних і загальних іменників.

Хід гри: викликаний учень читає слова з карток і розміщує у відповідний будиночок, коментуючи при цьому свій вибір. Гру можна повторити кілька разів, викликаючи різних учнів.

Гра «Прізвище, ім'я, по батькові»

Обладнання: картки

Завдання: утворити від прізвища ім'я та по батькові і закріпити з учнями правопис таких слів.

Хід гри: клас ділиться на три групи: 1 – читає з картки прізвище, 2 – утворює ім'я, 3 - називає по батькові: Петров Петро Петрович і т.д.

Тема. Змінювання іменників за числами

Гра «Подай сигнал»

Обладнання : сигнальні картки «однина», «множина».

Завдання: правильно визначити число іменників сигнальною картою.

Переможцем вважається той, хто правильно виконає завдання.

Гра «Однина» та «Множина»

Обладнання: конверти «однина» та «множина», навчальне письмове приладдя, картки з іменниками.

Завдання : розкласти в конверти картки з іменниками.

Хід гри: учні розкладають картки з іменниками в конверти «однина» та «множина». Перемагає той, хто правильно і швидко виконає завдання.

Гра «Чарівне листя»

Обладнання: листочки із записаними на них іменниками в однині та множині, кошики.

Завдання: вибрати листочки і іменниками у однині та множині.

Хід гри: 2 учні по команді збирають у кошики листочки: 1 учень – іменники у множині, 2 учень – в однині. Перемагає той, хто швидше виконає завдання.

Гру можна повторити, використовуючи інший набір слів.

Гра «Рід»

Обладнання: сигнальні картки «ч», «ж», «с».

Завдання: просигналізувати, якого роду іменник.

Хід гри: учні, після того, як вчитель зачитує іменник, сигнализують, якого роду цей іменник. Перемагає той, хто правильно сигналізував учителю.

Гра «Добери слова»

Завдання: до слів – узагальнюючих назв – дібрати іменники чоловічого, жіночого і середнього роду.

Хід гри: клас ділиться на групи. Ведучий називає узагальнюючі назви, а учні добирають до неї 3 іменники: чоловічого, жіночого і середнього роду. (Птах: орел, ластівка, чаєня). Перемагає та група або учень, яка швидко і правильно називає слова.

Гра «Пропоную – вибираю»

Обладнання: картки з іменниками чоловічого, жіночого, середнього роду.

Завдання: вибрати іменники чоловічого, жіночого, середнього роду.

Хід гри: гра проводиться в парі або групами. Перша група пропонує серед запропонованих слів вибрати іменники чоловічого, жіночого або середнього роду. Учні другої групи швидко вибирають картки зі словами. Гру можна провести двічі, групи міняються ролями.

Гра «Чарівний стілець»

Обладнання: стілець, аркуш паперу, ручка, конверт із картками з позначенням: ч.р., ж.р., с.р.

Завдання: по сигналу написати сім іменників чоловічого, жіночого або середнього роду.

Хід гри: викликаються три учні, займають місце на стільці за партою, із картки в конверті дізнаються іменники якого роду слід записати на аркуші. Переможцем вважається той учень, який перший справиться із завданням. Гру можна урізноманітнити, працюючи групою (кожен учень групи пише лише один іменник).

Гра «Ланцюжок загадок»

Обладнання : загадки.

Завдання: відгадати загадки, визначити рід іменників – відгадок, пояснити їх правопис.

Хід гри: учитель читає загадку, діти визначають рід іменників-відгадок, пояснюють їх правопис. Грають три команди, кожна відгадує по одній загадці. Виграє та команда, яка безпомилково відгадала більше загадок.

Гра «Римування»

Обладнання : картки зі словами.

Завдання: вчитися підбирати риму до запропонованих іменників.

Хід гри: учитель пропонує учням слова на картках, діти відшуковують римовану пару. Перемагає той, хто швидше відшукає римовані пари слів. Матеріал для гри: набір слів: річка, лінь, пень, день, тінь, стрічка.

Гра «Квіти рідного краю»

Обладнання: загадки.

Завдання: відгадати загадки, визначити рід і число іменника-відгадки.

Хід гри: кожна група заздалегідь приготувала загадки по темі «Квіти» і пропонують для учасників команди-суперника. Діти відгадують і визначають рід іменника-відгадки.

Тема. Відмінювання іменників

Гра «Відмінковий ланцюжок»

Завдання: вчитися правильно відмінювати іменники.

Хід гри: гравці діляться на групи. Ведучий називає іменник у називному відмінку і вказує закінчення, потім пропонує гравцям першої групи по черзі змінювати іменник за відмінками. Після місцевого відмінка ведучий називає інший іменник тієї ж відміни знову в називному відмінку. Продовжують ланцюжок учні другої групи. Якщо закінчення іменника в усіх відмінках визначено правильно, ряд одержує 10 балів, за кожну помилку знімається 2 бали.

Гра «Професія»

Обладнання: ланцюжки слів.

Завдання: за ключовими словами назвати професію, визначити рід, число і поставити іменник-відгадку в Орудному відмінку однини.

Хід гри: клас ділиться на дві команди. Учитель читає ланцюжки ключових слів, а діти називають професію. Визначають рід, число і ставлять іменник – відгадку в орудному відмінку однини.

Гра «Утвори слово»

Обладнання: ланцюжки слів.

Завдання: групи учнів виконують дії з запропонованими словами за зразком і відмінюють утворені іменники.

Хід гри: завдання на дошці для кожної групи окремо: 1 група – утворює і відмінює іменник з перших складів запропонованих слів, а 2 група – утворює з букв.

Додаток 4

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ

1. Складання творів-мініатюр за опорними словами та словосполученнями.
2. Складання творів-описів на основі узагальнення особистих вражень, спостережень у природі.
3. Складання казок.
4. Складання віршів, загадок, скоромовок.

Майже всі види цих завдань доступні вже першокласникам, однак із різною мірою самостійності й повноти виконання.

У першому класі такі творчі завдання вважаються пропедевтичними, бо їх виконують у тісній співпраці з вчителем в усній формі. Слово вчителя, його заохочувальна інтонація та позитивне ставлення до таких робіт емоційно сприймаються малюками. Ці засоби слід доповнити кропіткою роботою у підготовці дітей до виконання конкретних творчих завдань. Зокрема, нагромадження відповідних спостережень, їх осмислення, активізація та розширення словника, аналіз зразків, корекція відповідей тощо.

Складання творів-мініатюр за опорними словами та словосполученнями.

Складання творів-описів на основі узагальнення особистих вражень, спостережень у природі.

Складання казок.

Створіть власну казку-кальку з будь-якої відомої казки.

Загадки можна складати:

- за описом, розглядаючи сам предмет чи його ілюстрацію та складаючи опис згідно з планом;
- за аналогією, розглянувши і проаналізувавши подану загадку, скласти аналогічну вже про інше.

Додаток 5

Анкета

Проводиться з метою виявлення ставлення дітей до гри на уроці

1. Які уроки ти найбільше любиш?

- з використанням таблиць, схем, малюнків,
- головне, щоб було цікаво,
- з використанням гри,
- урок він і є урок, хоч що, все одно нудно,
- не люблю будь-які уроки,
- не знаю, мені все одно.

2. Якби ти був учителем, чого б у тебе було більше на уроці?

- таблиць, схем, малюнків,
- різних ігор,
- самостійних робіт,
- робіт з підручником,
- індивідуальної роботи з картками.

3. Як часто у вашому класі на уроках бувають ігри?

- дуже часто,
- часто,
- не дуже часто,
- зрідка,
- ніколи.

4. Як ти ставишся до гри на уроці?

- дуже хочеться брати участь,
- немає великого бажання підтримувати гру,
- гра на уроці - марна трата часу.

5. Як ти думаєш, яка користь від гри на уроці?

- дуже велика,
- велика,
- не дуже велика,

- невелика,
- ніякої користі,
- не знаю.